

บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาสังคมที่ต้องแก้ไข ตามที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในครอบครัว ความรุนแรงในครอบครัว และแนวความคิดการเยียวยาผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พบว่าความรุนแรงในครอบครัวสังคม ต้องแก้ไขโดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ ในบทนี้จะทำการศึกษาถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายประเทศไทย ซึ่งจะขอกล่าวรายละเอียด ดังนี้

3.1 กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

3.1.1 กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945

กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เกียรติศักดิ์และคุณค่าของบุคคล สิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรี โดยมีความมุ่งประสงค์ที่จะแก้ไขปัญหา ระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือมนุษยธรรมและในการส่งเสริมและสนับสนุน ในการเคารพสิทธิมนุษยชนและต่ออิสรภาพอันเป็นหลักสำคัญสำหรับทุกคน โดยไม่เลือกปฏิบัติ ในเรื่องเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา¹

ตามกฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษยชน เกียรติศักดิ์ และคุณค่าของบุคคล สิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรี และโดยไม่เลือกปฏิบัติในเรื่องเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดของแต่ละคำดังต่อไปนี้

สิทธิมนุษยชน หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์เกิดมาพร้อมกับเท่าเทียมกันในแง่ศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ และสิทธิเพื่อดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา และสถานภาพทางกาย และสุขภาพ รวมทั้งความเชื่อทางการเมือง หรือ

¹ กระทรวงการต่างประเทศ. (2537). *กฎบัตรสหประชาชาติ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.law.cmu.ac.th/law2011/journal/e1378954256.pdf>. [2557, 4 กันยายน].

ความเชื่ออื่นๆ ที่ขึ้นกับพื้นฐานทางสังคม สิทธิมนุษยชนจึงไม่สามารถถ่ายทอดหรือถ่ายโอนให้กับผู้อื่นได้

เกียรติศักดิ์และคุณค่าของบุคคล คือ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง บุคคลทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต จะกระทำการใดอันเป็นการทรมานหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีไม่ได้

สิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรี คือ ความเสมอภาค หมายถึง มนุษย์เกิดมามีเสรีภาพและเสมอภาคกันทั้งในด้านสังคมและกฎหมาย

ไม่เลือกปฏิบัติในเรื่องเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา หมายถึง บุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันโดยปราศจากการแบ่งแยกไม่ว่าจะเป็น เชื้อชาติ ศิพ พิศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่นและไม่มี การแบ่งแยกใดบนพื้นฐานของสถานะทางการเมือง ทางกฎหมาย หรือทางการระหว่างประเทศของประเทศ

เมื่อได้พิจารณากฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 ที่ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษยชน เกียรติศักดิ์และคุณค่าของบุคคล สิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรี และโดยไม่เลือกปฏิบัติในเรื่องเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา เป็นการให้ความคุ้มครองบุคคลทุกคนในภาพรวม เกี่ยวกับสิทธิในชีวิต ร่างกาย ความเป็นอยู่ เป็นต้น ความรุนแรงในครอบครัวเป็นการกระทำต่อเนื้อตัว ร่างกาย และจิตใจของผู้ถูกระทำ ซึ่งเป็นสิทธิของบุคคลที่มีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ใครจะล่วงละเมิดไม่ได้ หากใครกระทำการดังกล่าวเป็นการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชน

3.1.2 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights, 1948)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights, 1948) ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในศักดิ์ศรีและค่าของมนุษย์และในสิทธิที่เท่าเทียมกันของบรรดาชายและหญิงและได้มุ่งมั่นที่จะส่งเสริมความก้าวหน้าทางสังคม และมาตรฐานแห่งชีวิตที่ดีขึ้นในอิสรภาพอันกว้างขวางยิ่งขึ้น² โดยมนุษย์ทุกคนเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิต่างๆ³ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ⁴ มีสิทธิและเสรีภาพ⁵ ไม่ถูกระทำโดยทรมานหรือโหดร้าย⁶ และมีความเสมอภาคกัน⁷

² กระทรวงการต่างประเทศ. (2551). *ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1979 (Universal Declaration of Human Rights, 1948)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.mfa.go.th/humanrights/images/stories/book.pdf>. [2557, 4 กันยายน].

³ ข้อ 1 มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ ต่างในตนมีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณแห่งภราดรภาพ.

การที่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ให้ความสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน การยอมรับในเกียรติศักดิ์ หรือศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และความเสมอภาคกันตามกฎหมาย การตกลงกันในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ก็สืบเนื่องมาจากกฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 ประเทศที่เข้าเป็นสมาชิกกฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 จึงได้ร่วมกันตกลงในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และประเทศไทยก็เข้าเป็นสมาชิกด้วย เป็นการให้ความสำคัญคุ้มครองบุคคล ทุกคนในภาพรวม เกี่ยวกับสิทธิในชีวิต ร่างกาย ความเป็นอยู่ เป็นต้น ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นการกระทำต่อเนื้อตัว ร่างกาย และจิตใจของผู้ถูกกระทำ ซึ่งเป็นสิทธิของบุคคลที่มีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ใครจะล่วงละเมิดไม่ได้ หากใครกระทำการดังกล่าวเป็นการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชน

3.1.3 อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ค.ศ. 1979 Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW)

จากการที่กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ให้ความสำคัญเกี่ยวกับในเรื่อง สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม นำไปสู่การจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ค.ศ. 1979 และประเทศไทยได้เป็นภาคีสมาชิกด้วย โดยมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

อนุสัญญานี้มีบทบัญญัติรวม 30 มาตรา โดยมีหลักการพื้นฐานประกอบด้วยหลักความเสมอภาค การไม่เลือกปฏิบัติ และพันธกิจของรัฐ วัตถุประสงค์ คือ เพื่อให้รัฐภาคีหรือประเทศสมาชิกใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและมาตรการการดำเนินงานเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ และให้หลักประกันว่าสตรีจะต้องได้รับสิทธิประโยชน์และโอกาสต่างๆ จากรัฐบนพื้นฐานของความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย และให้คำจำกัดความว่า “การเลือกปฏิบัติต่อสตรี” หมายถึง การแบ่งแยก การกีดกัน หรือการก้ำกั๊ ใดๆ เพราะเหตุแห่งเพศ ซึ่งมีผลหรือความมุ่งประสงค์

⁴ ข้อ 2 ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพทั้งปวงตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญานี้ โดยปราศจากการแบ่งแยกไม่ว่าชนชาติ ใด อาทิ เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น พื้นเพทางชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน การเกิด หรือสถานะอื่น นอกเหนือจากนี้ จะไม่มีการแบ่งแยกใดบนพื้นฐานของสถานะทางการเมือง ทางกฎหมาย หรือทางการระหว่างประเทศของประเทศ หรือดินแดนที่บุคคลสังกัด ไม่ว่าดินแดนนี้จะเป็นเอกราช อยู่ในความพิทักษ์ มิได้ปกครองตนเอง หรืออยู่ภายใต้การจำกัดอธิปไตยอื่นใด.

⁵ ข้อ 3 ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งบุคคล.

⁶ ข้อ 5 บุคคลใดจะถูกกระทำทารุณหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี ไม่ได้.

⁷ ข้อ 7 ทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใด อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญานี้ และ จากการขู่งให้มีการเลือกปฏิบัติดังกล่าว.

ที่จะทำลายหรือทำให้เสื่อมเสียการยอมรับการได้อุปโภค หรือใช้สิทธิโดยสตรี โดยไม่เลือกสถานภาพด้านการสมรส บนพื้นฐานของความเสมอภาคของบุรุษและสตรีของสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมพลเมือง หรือด้านอื่นๆ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ค.ศ. 1979 จะเน้นการให้ความคุ้มครองสตรีเกี่ยวกับสิทธิในทุกเรื่อง ได้แก่ การออกกฎหมายเพื่อประกันสิทธิโอกาส ความเสมอภาค และความก้าวหน้าในการพัฒนาความเสมอภาคของสตรี การขจัดอคติทางเพศ และเจตคติดั้งเดิมที่กีดกันความก้าวหน้าของสตรี การคุ้มครองสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ การคุ้มครองสิทธิสตรีจากความรุนแรง การค้ามนุษย์ การประกันสิทธิขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การเข้าสู่ตำแหน่งทางราชการ และการเป็นผู้แทนในระดับประเทศของสตรี สิทธิในเรื่องสัญชาติ โอกาสในการศึกษา การจ้างงานและกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่รวมไปถึงสตรีในชนบท ความสามารถทางกฎหมายของสตรี สิทธิในการสมรสและความสัมพันธ์ในครอบครัว⁸

ตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ค.ศ. 1979 ที่เน้นการให้ความคุ้มครองสตรีเกี่ยวกับสิทธิในทุกเรื่อง โดยเฉพาะในเรื่องการคุ้มครองสิทธิจากความรุนแรง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับคุ้มครองตามอนุสัญญาฉบับนี้ ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยในฐานะเป็นประเทศสมาชิก ได้มีการให้ความคุ้มครองสิทธิสตรีจากความรุนแรงไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 52 โดยสรุปว่า สตรีมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐให้ปราศจากการใช้ความรุนแรง และส่งผลให้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาใช้บังคับ เพื่อให้การคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

จากการศึกษาเห็นว่า ประเทศต่างให้ความสำคัญกับการให้ความคุ้มครองบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรง โดยมีการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงทั้งในทางอาญาและทางแพ่ง แต่ปรากฏว่าปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ไม่ได้ลดลง มีแต่จะเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงต่อคู่สมรส เป็นการบ่งชี้ได้ว่า กฎหมายเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเท่านั้น แต่หากไม่มีกฎหมายมาแทรกแซงให้ความคุ้มครองบุคคลที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัวอาจเลวร้ายมากกว่านี้ จากเดิมที่มองว่าเป็นเรื่องส่วนตัว กลายเป็นปัญหาสังคมระดับประเทศ จนปัจจุบันกลายเป็นปัญหาวิกฤติทั่วโลก

⁸ พรสม เป่าปราโมทย์. (2556). *ความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรส: กฎหมายไทยภายใต้กรอบสากล*. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 5 สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวง การต่างประเทศ. หน้า 2.

3.2 กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

3.2.1 ประเทศอังกฤษ

สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวของประเทศอังกฤษ ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีมานานแล้วพบว่ามีสถิติการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีมากถึง 16 เปอร์เซ็นต์ ของอาชญากรรมทั้งหมด และมีการใช้ความรุนแรงกับบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกันอันเป็นการกระทำซ้ำๆ มากกว่าอาชญากรรมอื่นๆ ในส่วนการกระทำซ้ำพบว่าโดยเฉลี่ยอยู่ที่มีการทำร้ายถึง 35 ครั้งก่อนที่จะมีการแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ในเหตุการณ์ความรุนแรงมีผู้หญิงจำนวนหนึ่ง โนตี และผู้ชายจำนวนหนึ่งในหกที่ตกเป็นเหยื่อของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวตลอดชีวิตของเหยื่อเอง และผู้หญิงมีความเสี่ยงที่จะถูกระทำความรุนแรงซ้ำๆ และได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรง ในแต่ละสัปดาห์จะมีการเรียกร้องของผู้หญิงต่อสิทธิในร่างกายถึงสองคดี และในขณะเดียวกันผู้หญิงจำนวนสองคนถูกฆาตกรรมโดยผู้ชายที่อยู่กินกันสามมีภรรยาในแต่ละสัปดาห์ และมีผลกระทบไปถึงประชากรอื่นนับล้านคน⁹

การคุ้มครองผู้ที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว โดยก่อนปี ค.ศ. 1997 ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1976 พระราชบัญญัติว่าด้วย วิธีพิจารณาคดีครอบครัวในศาลแขวง ค.ศ. 1976 และพระราชบัญญัติว่าด้วย บ้านที่เป็นสินสมรส ค.ศ. 1983 แต่มีปัญหาในการบังคับใช้ เนื่องจากกฎหมายทั้งสามฉบับไม่มีการประสานกัน กล่าวคือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1976 มีเจตนารมณ์ที่จะคุ้มครอง คู่สมรสที่ชอบและไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่มีปัญหาอยู่ที่การตีความตามตัวอักษร ส่วนพระราชบัญญัติ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีครอบครัวในศาลแขวง ค.ศ. 1976 มีปัญหาในการบังคับใช้พบว่าในบางท้องที่ไม่มี การบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้เลย ขึ้นอยู่กับการดำเนินคดีครอบครัวและคู่ความร้องขอคุ้มครองศาลจึงใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีครอบครัวในศาลแขวง ค.ศ. 1976 คุ้มครองคู่สมรส และพระราชบัญญัติว่าด้วยบ้านที่เป็นสินสมรส ค.ศ. 1983 ได้ให้อำนาจศาลออกคำสั่งขยับหรือระงับการใช้สิทธิครอบครองเคหะสถานอันเป็นสินสมรส แต่มิได้ให้อำนาจบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งศาลถ้ามีการฝ่าฝืน¹⁰

⁹ จูประนีญ์ จุฬารมย์. (2549). *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัว*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 40-41.

¹⁰ วชิรินทร์ ปังเจกวิญญูสกุล และคณะ. (2546). *รายงานวิจัยการประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครอง สวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว*. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร. หน้า 136.

การคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัวหลังปี ค.ศ. 1997 ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (The Family Law Act 1996) และพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองจากการถูกรบกวน ค.ศ. 1997 (The Protection From Harassment Act 1997)

1) พระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (The Family Law Act 1996) ได้มีการบัญญัติให้ความคุ้มครองความรุนแรงในครอบครัว โดยศาลมีอำนาจคำสั่ง 2 กรณี ได้แก่¹¹

(1) การออกคำสั่งให้ครอบครองที่อยู่อาศัย โดยศาลมีอำนาจออกคำสั่งได้หลายกรณี เช่น คำสั่งให้ผู้ร้องขอคงมีสิทธิครอบครองทรัพย์สินต่อไป คำสั่งให้จำเลยต้องอนุญาตผู้ร้องขอเข้าไปหรืออยู่ในบ้านพักอาศัยทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนต่อไป คำสั่งให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายครอบครองทรัพย์สิน คำสั่งห้าม/เลื่อน/จำกัด การใช้สิทธิครอบครองในบ้าน เป็นต้น¹²

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 137-138.

¹² The Family Law Act 1996. Article 33. Occupation orders where applicant has estate or interest etc. or has home rights.

(1) If—

(a) a person (“the person entitled”)—

(i) is entitled to occupy a dwelling-house by virtue of a beneficial estate or interest or contract or by virtue of any enactment giving him the right to remain in occupation, or

(ii) has home rights in relation to a dwelling-house, and

(b) the dwelling-house—

(i) is or at any time has been the home of the person entitled and of another person with whom he is associated, or

(ii) was at any time intended by the person entitled and any such other person to be their home, the person entitled may apply to the court for an order containing any of the provisions specified in subsections (3), (4) and (5).

(2) If an agreement to marry is terminated, no application under this section may be made by virtue of section 62(3)(e) by reference to that agreement after the end of the period of three years beginning with the day on which it is terminated.

(3) An order under this section may—

(a) enforce the applicant’s entitlement to remain in occupation as against the other person (“the respondent”);

(b) require the respondent to permit the applicant to enter and remain in the dwelling-house or part of the dwelling-house;

(c) regulate the occupation of the dwelling-house by either or both parties;

(d) if the respondent is entitled as mentioned in subsection (1)(a)(i), prohibit, suspend or restrict the exercise by him of his right to occupy the dwelling-house;

(e) if the respondent has home rights in relation to the dwelling-house and the applicant is the other spouse or civil partner, restrict or terminate those rights;

(f) require the respondent to leave the dwelling-house or part of the dwelling-house; or

(g) exclude the respondent from a defined area in which the dwelling-house is included.

(4) An order under this section may declare that the applicant is entitled as mentioned in subsection (1) (a) (i) or has home rights.

(5) If the applicant has home rights and the respondent is the other spouse or civil partner, an order under this section made during the marriage or civil partnership may provide that those rights are not brought to an end by—

(a) the death of the other spouse or civil partner or

(b) the termination (otherwise than by death) of the marriage or civil partnership.

(6) In deciding whether to exercise its powers under subsection (3) and (if so) in what manner, the court shall have regard to all the circumstances including—

(a) the housing needs and housing resources of each of the parties and of any relevant child;

(b) the financial resources of each of the parties;

(c) the likely effect of any order, or of any decision by the court not to exercise its powers under subsection (3), on the health, safety or well-being of the parties and of any relevant child; and

(d) the conduct of the parties in relation to each other and otherwise.

(7) If it appears to the court that the applicant or any relevant child is likely to suffer significant harm attributable to conduct of the respondent if an order under this section containing one or more of the provisions mentioned in subsection (3) is not made, the court shall make the order unless it appears to it that—

(a) the respondent or any relevant child is likely to suffer significant harm if the order is made; and

(b) the harm likely to be suffered by the respondent or child in that event is as great as, or greater than, the harm attributable to conduct of the respondent which is likely to be suffered by the applicant or child if the order is not made.

(8) The court may exercise its powers under subsection (5) in any case where it considers that in all the circumstances it is just and reasonable to do so.

(9) An order under this section—

(a) may not be made after the death of either of the parties mentioned in subsection (1); and

(b) except in the case of an order made by virtue of subsection (5)(a), ceases to have effect on the death of either party.

(2) การออกคำสั่งคุ้มครองจากการถูกรบกวน¹³ คำสั่งคุ้มครองจากการถูกรบกวนประกอบด้วย คำสั่งวางข้อกำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการรบกวนทำร้ายผู้ซึ่งมีความสัมพันธ์กับตน และคำสั่งวางข้อกำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการรบกวนทำร้ายเด็กซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับตน¹⁴

ทั้งนี้ ศาลครอบครัวมีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวรวมถึงความผิดอาญาต่างๆ ที่เกี่ยวกับครอบครัว เช่น การทำร้ายร่างกายระหว่างคู่สมรส¹⁵ มีการกำหนดให้ความหมายบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันทางครอบครัว¹⁶ ได้แก่ คู่สมรสหรือเคยสมรส คู่ที่อยู่หรือเคยอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยา ผู้ที่อยู่หรือเคยอยู่ในบ้านหลังเดียวกัน เว้นแต่กรณีของลูกจ้าง ผู้เช่า ผู้อาศัย หรือนักเรียนกินนอน เป็นญาติกัน บุคคลที่ได้ตกลงกันว่าจะสมรสกับอีกฝ่ายหนึ่ง มีความสัมพันธ์กับเด็กหรือเป็นคู่ความในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีครอบครัวคดีเดียวกัน¹⁷

(10) An order under this section may, in so far as it has continuing effect, be made for a specified period, until the occurrence of a specified event or until further order.

¹³ วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล และคณะ. อ้างแล้ว. หน้า 139-140.

¹⁴ The Family Law Act 1996. Article 42. Non-molestation orders.

(1) In this Part a “non-molestation order” means an order containing either or both of the following provisions —

(a) provision prohibiting a person (“the respondent”) from molesting another person who is associated with the respondent;

(b) provision prohibiting the respondent from molesting a relevant child.

¹⁵ สุวรรณ จารุทัศน์ย์. (2544). *มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองและป้องกันหญิงที่ถูกสามีทำร้าย: ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 41.

¹⁶ พิชญภา เจียมแท้. (2555). *ความหมายและมาตรการทางกฎหมายต่อการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว: ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 36-37.

¹⁷ The Family Law Act 1996. Article 62. Meaning of “cohabitants”, “relevant child” and “associated persons”.

(3) For the purposes of this Part, a person is associated with another person if—

(a) they are or have been married to each other;

(b) they are cohabitants or former cohabitants;

(c) they live or have lived in the same household, otherwise than merely by reason of one of them being the other’s employee, tenant, lodger or boarder;

(d) they are relatives;

(e) they have agreed to marry one another (whether or not that agreement has been terminated);

ตามพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (The Family Law Act 1996) ของประเทศอังกฤษ คู่สมรสความรุนแรงในครอบครัวเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายและเพศหญิง (Heterosexual Relationship) ที่เป็นคู่สมรสหรือเคยเป็นคู่สมรสกันมาก่อนไม่รวมถึงความรุนแรงที่เกิดแก่คู่ครองเพศเดียวกัน¹⁸ แต่ต่อมาเมื่อมีการบัญญัติ The Domestic Violence, Crime and Victims 2004 เป็นการบัญญัติเพิ่มเติมให้ความคุ้มครองผู้ที่อยู่ร่วมกัน (Cohabitant) นั้น ให้หมายรวมถึงคู่ที่เป็นเพศเดียวกันด้วย¹⁹

คณะกรรมการร่างกฎหมาย (The Law Commission) ของประเทศอังกฤษได้ให้คำนิยามคำว่า “ความรุนแรง” ไว้ในรายงานฉบับที่ 207 (1992) ว่าถ้อยคำ “รุนแรง” (Violence) ในตัวของมันเองมักใช้สองความหมาย กล่าวคือ ในความหมายอย่างแคบ หมายถึง การใช้กำลังหรืออาวุธ (Physical Force) ประทุษร้าย (Assault) หรืออยู่เจ็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายแก่กายผู้อื่น แต่ถ้าเป็นการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีความหมายกว้างกว่าการใช้กำลังประทุษร้ายแก่กายรวมถึงการประทุษร้ายทางเพศหรือการประทุษร้ายต่อจิตใจ (Psychological Molestation) หรือก่อความเดือดร้อนรำคาญ (Harassment) อันมีผลกระทบต่อสุขภาพกาย จิตใจ อนามัยและความเป็นอยู่อย่างปกติสุข (Well-Being) แม้ว่าจะไม่มีการใช้กำลังประทุษร้ายก็ตาม ความร้ายแรงและผลกระทบแห่งการกระทำย่อมขึ้นอยู่กับสภาพธรรมชาติของผู้ถูกระทำ²⁰

จากการศึกษาเห็นว่า พระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 เน้นให้ความสำคัญคุ้มครองความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเกี่ยวกับทรัพย์สิน บุตร และคุ้มครองการถูกรบกวนการทำการร้ายร่างกายบุคคลในครอบครัว มีข้อดีกว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของประเทศไทย มีการบัญญัติบุคคลในครอบครัวที่จะได้รับการคุ้มครองไว้ชัดเจน รวมทั้งมีการกำหนดให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองได้ในเรื่องใดอย่างชัดเจน และให้ความสำคัญคุ้มครองถึงความสัมพันธ์คู่ที่เป็นเพศเดียวกันด้วย แต่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 คู่สมรส หมายถึง ชายหญิงที่อยู่กินด้วยกันโดยจดทะเบียนสมรส ส่วนชายและหญิงที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสเรียกว่าผู้ที่อยู่กินฉันสามีภรรยา หากจะนำมาปรับใช้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

(f) in relation to any child, they are both persons falling within subsection (4); or

(g) they are parties to the same family proceedings (other than proceedings under this Part).

¹⁸ สมภาพ ผลเจริญ. (2552). *อำนาจและหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวในคดีความรุนแรงในครอบครัว*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 18.

¹⁹ พิษญาภา เจียมแท้. อ้างแล้ว. หน้า 34.

²⁰ วชิรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล และคณะ. อ้างแล้ว. หน้า 25.

เห็นว่า ควรมีการบัญญัติความหมายของบุคคลในครอบครัวให้มีความชัดเจนว่าบุคคลประเภทใดเป็นบุคคลในครอบครัวโดยอาศัยการตีความกฎหมายน้อยที่สุด

2) พระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองจากการถูกลูกคาม ค.ศ. 1997 (The Protection From Harassment Act 1997) กำหนดให้การคุกคามเป็นความผิดอาญาขึ้นมาอีกฐานหนึ่งและกำหนดวิธีการเยียวยาทางแพ่ง การคุกคามนั้นจะต้องประกอบด้วยการกระทำใดๆ หรือพฤติกรรมอันน่าอับอายและรำคาญ กล่าวคือ บุคคลจะต้องไม่กระทำการใดซึ่งถือได้ว่าเป็นการคุกคามบุคคลอื่นหรือกระทำการใดที่ผู้กระทำรู้ว่าเป็นการคุกคามบุคคลอื่น²¹ ในการกระทำอันเป็นการคุกคามผู้อื่นเป็นความผิดลหุโทษ ในการกำหนดวิธีการเยียวยาทางแพ่งในกรณีที่มีการคุกคาม ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บหรืออันตรายจากการคุกคามมีสิทธิฟ้องและเรียกค่าเสียหายจากผู้ก่อเหตุคุกคามได้ และมีสิทธิร้องขอต่อศาลสูง หรือศาลเมืองให้ออกคำสั่งบังคับหรือข้อกำหนด มิให้กระทำการใดๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการคุกคามและถ้าโจทก์เห็นว่าจำเลยกระทำการใดๆ ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของศาล ในกรณีเช่นนี้โจทก์นี้โจทก์มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมายจับ เพื่อจับกุมจำเลยที่กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของศาลได้²² แต่ต่อมาเมื่อมีการบัญญัติ The Domestic Violence, Crime and Victims 2004 ได้บัญญัติขยายมาตรการทางกฎหมาย อันได้แก่ คำสั่งในการควบคุมหรือป้องกันไม่ให้ผู้เสียหายถูกกระทำซ้ำและบัญญัติให้การกระทำประทุษร้ายเป็นความผิดที่สามารถจับกุมได้²³

จากการศึกษาเห็นว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองจากการถูกลูกคาม ค.ศ. 1997 เน้นให้ความคุ้มครองในทางอาญาซึ่งเป็นการคุกคามจากบุคคลทั่วไปไม่เฉพาะบุคคลในครอบครัวและเยียวยาความเสียหายทางแพ่ง

3.2.2 สหรัฐอเมริกา (มลรัฐนิวยอร์ก)

สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวของสหรัฐอเมริกา จากรายงานสถิติของ United States Justice Department Bureau of Justice Statistics ในปี 1996 มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นทั่วสหรัฐอเมริกา จำนวน 992,000 ราย หรือจากการสำรวจระดับชาติพบว่า ประมาณร้อยละ 5 ถึง 35 ของหญิงที่เคยมีประสบการณ์ถูกคู่สมรสหรือคู่ทำร้ายร่างกาย 1 ครั้ง หรือเกินกว่า 2 ครั้ง ภายในหนึ่งปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการทำร้ายร่างกาย ประมาณร้อยละ 5 จากการสำรวจของ National Crime Victimization Survey ระหว่างปี 1992-1993 ประมาณร้อยละ 1 ของผู้หญิงที่ทำการสำรวจพบว่าถูกคู่ครองทำร้าย เฉพาะการฆาตกรรมระหว่างคู่ครองประมาณ 1,800 ราย ลดลง

²¹ พระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองจากการถูกลูกคาม ค.ศ. 1997. มาตรา 1.

²² สมภาพ ผลเจริญ. อ้างแล้ว. หน้า 62-63.

²³ พิษญาภา เจียมแท้. อ้างแล้ว. หน้า 79.

จากปี ค.ศ. 1976 เกือบ 3,000 ราย ประมาณ 3 ใน 5 ของผู้ที่ถูกฆาตกรรมจะเป็นผู้หญิง ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากภาวะเศรษฐกิจ ค่อมสุรา²⁴

การคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัวในสหรัฐอเมริกา (มลรัฐนิวยอร์ก) ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติศาลครอบครัวของมลรัฐนิวยอร์ก ค.ศ. 1962 (The Family Court Act of the State of New York 1962) ได้กำหนดลักษณะความรุนแรงไว้ว่า การกระทำที่เป็นความรุนแรงในครอบครัวหรือความในครอบครัว เช่น การประพฤติน่าไม่เหมาะสม ทั้งในที่สาธารณะและส่วนบุคคล การคุกคาม การข่มขู่ ประมาทเลินเล่อ หรือ ทำร้ายร่างกาย และได้กำหนดบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองไว้ว่าการกระทำรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นระหว่างคู่สมรส ระหว่างบิดามารดากับบุตรหรือระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวเดียวกันหรือครัวเรือนเดียวกัน สำหรับสมาชิกในครอบครัวให้หมายรวมถึง ผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต ผู้ที่สมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้ซึ่งเคยสมรสกันมาก่อน และผู้ซึ่งมีบุตรด้วยกันโดยไม่คำนึงว่าจะเคยสมรสกันหรือเคยอยู่กินด้วยกันไม่ว่าเวลาใดๆ²⁵

ศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีความผิดในครอบครัว คือ ศาลครอบครัวและศาลอาญา และ ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้หลายประการ²⁶ เช่น ให้อยู่ห่างจากบ้าน โรงเรียน สถานที่ทำธุรกิจหรือสถานที่ทำงานของอีก ฝ่ายหนึ่ง คำสั่งอนุญาตให้บิดามารดา หรือบุคคลที่ศาลมีคำสั่ง หรือบุคคลที่มีข้อตกลงแยกกันอยู่ได้เข้าเยี่ยมเด็กตามวันเวลาที่ศาลกำหนด คำสั่งให้ละเว้นจากการก่อเหตุ การกระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือละเว้นจากการกระทำความผิดอาญาต่อเด็ก หรือบิดามารดาหรือบุคคลใดที่ศาลสั่งตั้งเป็นผู้ปกครองเด็ก ต้องไม่กระทำการเป็นการคุกคาม ข่มขู่ คุกคามด้วยประการใดๆ เป็นต้น²⁷

จากการศึกษาเห็นว่า พระราชบัญญัติศาลครอบครัวของมลรัฐนิวยอร์ก ค.ศ. 1962 ของสหรัฐอเมริกา (มลรัฐนิวยอร์ก) เห็นว่ามีข้อดี มีการกำหนดศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัวการดำเนินการทางแพ่ง ซึ่งเป็นการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวและเยียวยาความเสียหายทางแพ่ง โดยศาลครอบครัว และการดำเนินการทางอาญาโดยศาลอาญา แต่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง

²⁴ วชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล และคณะ. อ้างแล้ว. หน้า 147-148.

²⁵ นีรชา ฐานพงษ์. (2553). *กระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองเด็กผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัว: วิเคราะห์พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 44-45.

²⁶ พระราชบัญญัติศาลครอบครัวของมลรัฐนิวยอร์ก ค.ศ. 1962. มาตรา 841 (ก).

²⁷ วชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล และคณะ. อ้างแล้ว. หน้า 159-160.

ในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของประเทศไทย ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เว้นแต่ความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น มีอัตราโทษสูงกว่าให้ดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น โดยให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ไปใช้บังคับโดยอนุโลม หากจะนำมาปรับใช้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เห็นว่า ควรมีการบัญญัติให้ศาลเยาวชนและครอบครัวเท่านั้น มีอำนาจพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว

นอกจากนี้ ในสหรัฐอเมริกาในกรณีที่ภริยาฆ่าสามีอันมีสาเหตุมาจากถูกสามีทำร้ายมาก่อน เป็นระยะเวลาอันมีผลกระทบต่อจิตใจ (Battered Wife Syndrome)²⁸ ในคดี People v. Romero, 13 Cal Rptr 2d 332, 336 Cal App 2d Dist. 1992 ได้อธิบายถึงรูปแบบทางจิตวิทยาและอาการพฤติกรรมของผู้หญิงที่มีอาการ Battered Woman Syndrome ที่ต้องตกอยู่ภายใต้สถานการณ์การใช้ความรุนแรงในครอบครัวที่ผู้หญิงเชื่อว่าเกิดจากความผิดของตนเอง ไม่สามารถควบคุมความรุนแรงได้ ก่อให้เกิดความหวาดกลัวในการใช้ชีวิตของตนเองและบุตร ส่งผลให้มีอาการของ Battered Woman Syndrome โดยเริ่มจาก ผู้หญิงเห็นว่าการที่ถูกสามีทำร้ายนั้นเป็นเพียงอุบัติเหตุ และจะไม่เกิดขึ้นอีก โดยจะให้อภัยสามี และเมื่อถูกทำร้ายซ้ำอีก ก็จะมีความคิดว่าเกิดจากความผิดของตนเองและตนเองต้องรับผิดชอบและสมควรถูกทำร้าย แต่เมื่อยังคงถูก ทำร้ายซ้ำอีกส่งผลให้ ผู้หญิงเริ่มคิดว่า ตนเองไม่สมควรถูกทำร้าย นำไปสู่การพยายามหยุดการใช้ความรุนแรงหรือกระทำให้ตนเองหลุดพ้นจากการถูกกระทำซ้ำๆ ในการพิจารณาคดีจำเลยสามารถยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ว่า การกระทำความรุนแรงของจำเลยมีผลโดยตรงมาจากการที่ถูกสามีทำร้ายในครั้งก่อนต่อเนื่อง ยาวนาน โดยต้องมีผู้เชี่ยวชาญให้การเป็นพยานอธิบายถึงลักษณะและอาการของจำเลยดังกล่าวและศาลใช้ประกอบการพิจารณาในคดีด้วย

จากการศึกษาเห็นว่า การกระทำความรุนแรงในครอบครัว บางครั้งผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเคยเป็นผู้ถูกกระทำมาก่อนต่อเนื่อง ยาวนาน จนมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจ แต่ในการดำเนินการพิจารณาคดีของไทยตามที่ศึกษามาพบว่า จำเลยสามารถยกข้อต่อสู้ได้ว่าได้กระทำไปเพื่อป้องกันตนเอง กระทำไปโดยบันดาลโทสะ และกระทำด้วยความจำเป็น ตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งจำเลยมีหน้าที่นำสืบแต่การนำสืบนั้นยาก เนื่องจาก ความรุนแรงในครอบครัวมักเกิดขึ้นในระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำโดยบางครั้ง ไม่มีพยานเห็นเหตุการณ์แต่อย่างใด ข้อดี ตามคำพิพากษาของ

²⁸ พวงทอง เครื่องมั่งกร และคณะ. (2553). การดำเนินคดีหญิงฆ่าสามีอันสืบเนื่องมาจากความรุนแรงในครอบครัว. รายงานวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.). หน้า 38-39.

สหรัฐอเมริกา ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ คำพิพากษาของศาลคือหลักกฎหมาย หากจะนำมาปรับใช้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เห็นว่า ควรมีการบัญญัติกำหนดเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานในกรณีความรุนแรงในครอบครัวเกิดจากการที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต่อเนื่องยาวนานจนมีผลกระทบต่อจิตใจ ส่งผลต่อการตัดสินใจในการกระทำความคิดครั้งนี้ โดยต้องมีผู้เชี่ยวชาญให้การเป็นพยานอธิบายถึงลักษณะและอาการของจำเลยดังกล่าวและศาลใช้ประกอบการพิจารณาในคดีด้วย

3.2.3 สหพันธรัฐมาเลเซีย

สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวของสหพันธรัฐมาเลเซีย เกิดกรณีการกระทำ ความรุนแรงเพิ่มขึ้นกว่าในอดีตเป็นอย่างมาก โดยร้อยละ 50 ของผู้หญิงในสหพันธรัฐมาเลเซียถูกกระทำ ความรุนแรงโดยสามีของพวกเธอเอง ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนี้จึงเป็นปัญหาสำคัญ แต่มักจะถูกกละเลยจากสังคมเนื่องจากปัจจัยหลายอย่าง โดยเฉพาะปัจจัยความเชื่อทางวัฒนธรรมและ ประเพณีของสังคมว่า ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัวของครอบครัวและความสัมพันธ์ ระหว่างสามีภรรยา WAO (Woman' Ald Organization) ของสหพันธรัฐมาเลเซียได้จัดทำรายงานโดย รายงานเกิดจากการสำรวจระหว่างปี ค.ศ. 1990 ถึงปี ค.ศ. 1992 จากการสำรวจร้อยละ 39 ของผู้หญิง ที่มีอายุเกิน 15 ปี หรือผู้หญิงจำนวน 1.8 ล้านคน ถูกทำร้ายโดยสามีหรือแฟนของเธอเอง และมีเพียง ผู้หญิงจำนวน 909 คน เท่านั้นที่แจ้งความต่อตำรวจ ผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรงส่วนใหญ่ มักมองหาผู้ช่วยเหลือ แต่คนเหล่านั้นกลับไม่สนใจ อีกทั้งยังแนะนำให้ออดทน ไม่ทำให้สามีโกรธ และ ให้ใช้ชีวิตแต่งงานต่อไป²⁹

นับตั้งแต่ ค.ศ. 1994 สหพันธรัฐมาเลเซียได้ออกกฎหมายความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence Act, 1994) มาบังคับใช้เพื่อให้การคุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรงทั้งทางด้านสิทธิ และด้านกฎหมาย โดยยอมรับว่าการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาอาชญากรรม ทำให้ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับรายงานจำนวนของผู้ถูกกระทำรุนแรงเพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ 50 ในระยะ 5 ปี ต่อมา คือ ระหว่างปี ค.ศ. 1995 ถึง ค.ศ. 2000 และรายงานจากสำนักงานตำรวจแห่งสหพันธรัฐ มาเลเซีย ซึ่งให้เห็นว่าในระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2002 จำนวนของกรณีความ รุนแรงในครอบครัวของผู้ที่มีเชื้อสายมาเลย์สูงขึ้นเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เช่น ชาวมาเลย์ เชื้อสายอินเดีย หรือชาวมาเลย์เชื้อสายจีน ผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-35 ปี สาเหตุของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมีผลมาจากปัญหาการสื่อสารระหว่างคู่สามี ภรรยา ความหึงหวง และปัญหาทางการเงิน รวมทั้งพบว่ามีกรณีการกระทำรุนแรงที่สามีกระทำต่อภรรยา

²⁹ พิษญาภา เจียมแท้. อ้างแล้ว. หน้า 51.

ในระหว่างที่ภรรยาตั้งครรภ์ ผลการศึกษาข้อมูลผู้หญิงชาวมาเลเซียที่ถูกสามีกระทำรุนแรงที่ดำเนินการโดยกองทุนสหประชาชาติเพื่อการพัฒนาสตรี (United Nations Development Fund for Women-UNIFEM, 2001) หรือปัจจุบันใช้ชื่อว่า “องค์การเพื่อการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ และเพิ่มพลังของผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ” (United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women-UN Women) แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงที่ตกเป็นผู้เสียหายถูกกระทำรุนแรงจากบุคคลในครอบครัวส่วนใหญ่เข้ารับบริการทางการแพทย์ในช่วงที่เกิดวิกฤติ นอกจากนี้ ผู้หญิงยังต้องการความช่วยเหลือในการป้องกันมิให้เกิดปัญหาขึ้นอีกหรือถูกกระทำซ้ำ ต้องการให้ช่วยอำนวยความสะดวก จัดที่พักอาศัยที่ปลอดภัยให้ และให้การสนับสนุนอื่นๆ เช่น การให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำด้านทางกฎหมาย ซึ่งรัฐ ได้มีการจัดศูนย์ช่วยเหลือปัญหาในภาวะวิกฤติ หรือ One-Stop Crisis Centres-OSCC ที่เริ่มดำเนินการครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1986 ณ โรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยใน กรุงกัวลาลัมเปอร์ และต่อมา ในปี ค.ศ. 1997 ได้จัดให้มี OSCC ขึ้นในโรงพยาบาลของรัฐทุกแห่งทั่วประเทศ UNIFEM (2001) ให้ข้อมูลว่า แม้สหพันธรัฐมาเลเซียได้ประกาศใช้ กฎหมาย ความรุนแรงในครอบครัว ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2537) แต่การรับรู้ของสังคมที่มีต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมมากนัก โดยยังคิดว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องน่าอับอาย สังคมยังบ่มเพาะความเชื่อที่ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวมีสาเหตุมาจากผู้หญิงหรือการทำหน้าที่ของภรรยา ทำให้ผู้หญิงให้ต้องอดทนอยู่ในครอบครัว โดยไม่กล้าบอกล่าปัญหาให้ใครฟัง เพื่อรักษาชื่อเสียงและสถานะของครอบครัว นอกจากนี้ พบว่าการทำงานเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำรุนแรงดังกล่าวยังคงมีปัญหา เช่น การรายงานผลการปฏิบัติงานและการบังคับใช้กฎหมาย อุปสรรคสำคัญซึ่งเป็นผลจากการรากเหง้าการถ่ายทอดทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อทัศนคติที่มีต่อปัญหาและการขาดความรู้ความเข้าใจ แนวทางการปฏิบัติงานที่เหมาะสม รวมทั้งหน่วยงานของรัฐยังมีสมมติฐานว่าผู้หญิงที่ถูกสามีกระทำรุนแรงจะสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม หรือใช้บริการทางกฎหมาย หรือการตอบสนองตามนโยบายที่รัฐจัดให้อย่างอัตโนมัติ³⁰

ในการคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัวได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1994 (The Domestic Violence Act 1994) โดยกำหนดความหมาย “ความรุนแรงในครอบครัว”³¹ หมายถึง การกระทำใดๆ อันเป็นการกระทำ

³⁰ บุญเสริม หุตะแพทย์. (2557). *ความรุนแรงต่อภรรยาในครอบครัวอาเซียนและครอบครัวไทย (Wife Abuse in ASEAN and Thai Families)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.humaneco.stou.ac.th/UploadedFile/Title%20HE%20Journal%201.pdf>. [2558, 9 มีนาคม].

³¹ พระราชบัญญัติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1994. มาตรา 2.

โดยเจตนา หรือกระทำโดยรู้อยู่แล้วว่า หรือตั้งใจที่จะทำให้บุคคลในครอบครัวกลัวว่าจะเป็นอันตรายต่อร่างกาย การกระทำนั้นเป็นผลให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายแก่บุคคลในครอบครัว โดยผู้กระทำรู้หรือควรจะได้รู้ว่าการกระทำนั้นจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกาย การบังคับบุคคลในครอบครัวโดยการใช้อำนาจหรือการขู่ขู่คุกคามหรือผูกมัดในการดำเนินการหรือการกระทำ การคุกคามทางเพศ หรือการอื่นใด ซึ่งบุคคลในครอบครัวมีสิทธิที่จะไม่กระทำการนั้นได้ การกักขัง กักตัว หรือหน่วงเหนี่ยวบุคคลในครอบครัว อันเป็นการฝืนใจของบุคคลนั้น การกระทำที่เป็นผลให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน โดยเจตนาที่จะก่อให้เกิดผลนั้นหรือรู้ว่าจะทำให้เกิดอันตรายหรือก่อความรำคาญแก่บุคคลในครอบครัว โดยเป็นการกระทำต่อสามีหรือภรรยา สามีหรือภรรยาแก่ เด็ก บุคคลไร้ความสามารถ หรือสมาชิกอื่นๆ ของครอบครัว³²

พระราชบัญญัติดังกล่าว ไม่ได้กำหนดฐานความผิดกระทำรุนแรงในครอบครัว เป็นความผิดอาญาขึ้นมาใหม่อีกฐานหนึ่งต่างหากจากความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หากแต่อ้างถึงการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอันเป็นมูลฐานความผิดเดิม แต่พระราชบัญญัติดังกล่าว เป็นกลไกเสริมประมวลกฎหมายอาญา โดยศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ได้หลายประการ เช่น คำสั่งไม่ให้ผู้ก่อเหตุรุนแรงครอบครองที่พำนักอาศัยหรืออยู่ร่วมกับผู้ได้รับความคุ้มครองชั่วคราวหรือคำสั่งห้ามผู้ก่อเหตุรุนแรงเข้าไปในที่อยู่อาศัยของผู้ได้รับความคุ้มครอง เป็นต้น³³

จากการศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1994 เห็นว่ามีข้อดี คือ ไม่ได้กำหนดฐานความผิดกระทำรุนแรงในครอบครัว เป็นความผิดอาญาอีกฐานหนึ่งต่างหากจากความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หากแต่อ้างถึงการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา อันเป็นมูลฐานความผิดเดิม แต่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของประเทศไทย ได้มีการบัญญัติการกระทำอันเป็นความรุนแรงในครอบครัวเป็นฐานความผิดกระทำรุนแรงในครอบครัว อีกฐานหนึ่งแยกจากฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหากจะนำมาปรับใช้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เห็นว่าควรมีการบัญญัติให้การกระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นความผิดฐานกระทำรุนแรงเช่นเดิม แต่ควรบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมความหมายคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” ให้ครอบคลุมถึงการกระทำอื่นๆ ตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย

3.2.4 สาธารณรัฐอินเดีย

สถานการณ์การใช้ความรุนแรงในครอบครัวของสาธารณรัฐอินเดีย ถือเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงเป็นอย่างมากในสาธารณรัฐอินเดีย ซึ่งจากการสำรวจพบว่าในสาธารณรัฐอินเดียมีการ

³² พิษณุภา เจียมแท้. อ้างแล้ว. หน้า 53-54.

³³ ชรินทร์ ปึงเจกวิญญูสกุล และคณะ. อ้างแล้ว. หน้า 185-186.

ใช้ความรุนแรงภายในครอบครัวเป็นอันดับต้นๆ ของทวีปเอเชีย ซึ่งสาเหตุปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวในสาธารณรัฐอินเดีย เริ่มต้นจากความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมของหญิงและชาย ในสังคมอินเดียปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของชายหญิงเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกมาอย่างยาวนาน โดยจะถือว่าชายเป็นใหญ่และมีความสำคัญมาก เห็นได้จากประเพณีที่ให้ฝ่ายหญิงไปสู่ขอฝ่ายชาย โดยต้องจัดให้มีสินสอดตามที่ฝ่ายชายเรียกร้อง จึงทำให้ พ่อแม่เห็นว่าเด็กผู้หญิงที่เกิดมาเป็นภาระของครอบครัว โดยเมื่อมีการตรวจพบว่าเป็นเพศของเด็กในครรภ์ว่าเป็นเพศหญิง จะมีการลักลอบทำแท้ง หรือเมื่อเกิดมาพบว่าเป็นเพศหญิง จะมีการฆาตกรรมลูกของตัวเอง เด็กผู้หญิงในสาธารณรัฐอินเดีย จึงถูกกดขี่ทางสังคมเป็นอย่างมาก แม้ว่าปัจจุบันสถานการณ์ความไม่เท่าเทียมกันจะดีขึ้นกว่าในอดีตบ้าง แต่ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมของเพศชาย เพศหญิงก็ยังคงแอบแฝงอยู่ในสังคมไม่ได้หายไปแต่อย่างใด³⁴

โดยสถิติของสำนักงานสถิติตำรวจแห่งชาติ (เอ็นซีอาร์บี) สาธารณรัฐอินเดียระบุว่า จำนวนผู้หญิงที่ถูกข่มขืนในสาธารณรัฐอินเดียเพิ่มขึ้นจาก 24,923 คน ในปี พ.ศ. 2555 เป็น 33,707 คน ในปี พ.ศ. 2556 นอกจากนี้ จำนวนผู้หญิงที่ถูกข่มขืนในกรุงนิวเดลียังเพิ่มจาก 706 คน ในปี พ.ศ. 2555 เป็น 1,636 คน ในปี พ.ศ. 2556 สาธารณรัฐอินเดียมีผู้หญิงถูกข่มขืนโดยเฉลี่ย วันละ 92 คน โดยเฉพาะในกรุงเดลีซึ่งมีผู้หญิงถูกข่มขืนเฉลี่ยวันละ 4 คน ส่วนในนครมุมไบ เมืองใหญ่อันดับ 2 ของประเทศมีผู้หญิงถูกข่มขืน 391 คน ในปี พ.ศ. 2556 ทั้งนี้ คดีข่มขืนในกรุงนิวเดลี ทำให้ใน พ.ศ. 2555 กรุงนิวเดลีได้รับฉายาว่า เมืองหลวงแห่งการข่มขืนโลก โดยในแผนปฏิรูปของรัฐบาลชุดใหม่ของสาธารณรัฐอินเดียมุ่งที่จะแก้ปัญหาคบปัญหาความรุนแรงต่อสตรี เหตุข่มขืน ที่เกิดอย่างต่อเนื่องทำให้ สาธารณรัฐอินเดียถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงว่าเป็นรัฐบาลไร้ประสิทธิภาพในการหามาตรการ ป้องกันความปลอดภัยให้กับผู้หญิง นักรณรงค์สาธารณรัฐอินเดีย เผยว่าตัวเลขของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศน่าจะมามากกว่านี้ และผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่ออาศัยอยู่ในพื้นที่ยากจน และเป็นชุมชนของกลุ่มชนชั้นระดับกลางและที่ น่าสะเทือนใจที่สุด จากรายงานของ Water Aid ประจำปี ค.ศ. 2012 เผยว่าเด็กผู้หญิง และ สตรี 9 ใน 10 คน ในเมืองโกพาล (Bhopal) รัฐมัธยประเทศ (Madhya Pradesh) ถูกคุกคามทางเพศ และ 1 ใน 3 ถูกทำร้ายร่างกาย ตอนที่ออกไปขับถ่ายนอกบ้านในช่วงค่ำ จนถูกข่มขืนแล้วฆ่า เพราะไม่มีห้องน้ำภายในบ้าน จากปัญหานี้ รัฐบาลได้แถลงยืนยันว่าการ ปกป้องและคุ้มครองสตรีสาธารณรัฐอินเดียเป็นเรื่องเร่งด่วนที่รัฐบาลจะต้องแก้ปัญหา โดยเฉพาะ ปัญหาการข่มขืน ในประเทศ หลังจากที่ผ่านมาประเด็นประกาศแผนงานจะสร้าง ห้องน้ำให้กับ ทุกครัวเรือนรวมถึงโรงเรียน และ สถานที่สาธารณะ เพื่อหวังว่าจะเป็นอีกหนึ่งมาตรการที่จะทำ ให้ผู้หญิงในประเทศอินเดีย มีความปลอดภัยมากขึ้น และตั้งเป้าในวันครบรอบ 75 ปี แห่งการ

³⁴ พิษณุภา เขียมแท้. อ่างแล้ว. หน้า 56-57.

ประกาศเอกราชของสาธารณรัฐอินเดีย ในปี ค.ศ. 2022 สาธารณรัฐอินเดียจะมีห้องสุขาประจำบ้านทุกครอบครัว³⁵

ในการคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัวได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้หญิงจากความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 2005 (The Protection of Woman Protection Domestic Violence 2005) โดยมีการกำหนดความหมายของคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว”³⁶ เป็นการกระทำใดๆ ที่เป็นการกระทำต่อร่างกาย ชีวิต จิตใจ สุขภาพ ความเป็นอยู่ที่ดี เพศ คำพูด อารมณ์ความรู้สึก และทางการเงิน หรือทรัพย์สิน³⁷

ทั้งนี้ ให้ความคุ้มครองบุคคลในครอบครัว ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคนที่อาศัยอยู่ด้วยกันช่วงใดช่วงหนึ่ง หรืออาศัยอยู่ในที่อาศัยร่วมกัน โดยมีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิต โดยการแต่งงานหรือความสัมพันธ์ที่เกิดโดยผ่านทางแต่งงาน การรับเป็นบุตรบุญธรรม หรือบุคคลอื่นๆ ที่เป็นสมาชิกในครอบครัวที่มาอาศัยอยู่ร่วมกันในครัวเรือน ซึ่งบ้านที่อยู่อาศัยร่วมกันเป็นบ้านที่ผู้ถูกระทำความรุนแรงอาศัยอยู่ หรือบ้านที่ผู้ถูกระทำอาศัยอยู่โดยสถานะใดๆ ในความสัมพันธ์แบบครอบครัวนั้น ทั้งที่อยู่คนเดียวหรืออาศัยอยู่ร่วมกับจำเลย และหมายความรวมถึงบ้านทั้งที่ผู้ถูกระทำและจำเลยเป็นเจ้าของ หรือที่เช่าอยู่โดยผู้ถูกระทำและจำเลย ทั้งนี้ เป็นไปในขอบเขตที่ว่า ผู้ถูกระทำความรุนแรงและจำเลยทั้งสองฝ่าย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีสิทธิ กรรมสิทธิ์ หรือหุ้น และรวมถึงบ้านที่จำเลยเป็นสมาชิกอยู่เป็นเจ้าของร่วมกัน ทั้งนี้ ไม่ว่าจำเลยหรือผู้ถูกระทำจะมีสิทธิ กรรมสิทธิ์ หรือผลประโยชน์ใดๆ ในบ้านที่อาศัยอยู่ร่วมกันนั้นหรือไม่³⁸

ในการออกคำสั่งคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว³⁹ ได้หลายประการ เช่น กระทำการใดๆ อันเป็นการทำความรุนแรงในครอบครัวซ้ำ หรือกระทำการช่วยเหลือหรือสมรู้ร่วมคิดในการทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น⁴⁰

จากการศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้หญิงจากความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 2005 ของสาธารณรัฐอินเดีย เห็นว่า มีข้อดี ได้มีการบัญญัติกฎหมายกำหนดความหมายของการกระทำ

³⁵ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภาควิชาสตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์. (2557). “ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง สถานการณ์ และการรณรงค์การยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง”. *Newsletter*, หน้า 7.

³⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้หญิงจากความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 2005. มาตรา 5.

³⁷ พิษณุภา เจียมแท้. อ่างแล้ว. หน้า 60-61.

³⁸ พิษณุภา เจียมแท้. อ่างแล้ว. หน้า 62.

³⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้หญิงจากความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 2005. มาตรา 18.

⁴⁰ พิษณุภา เจียมแท้. อ่างแล้ว. หน้า 93-94.

ความรุนแรงในครอบครัวในแต่ละประเภท เช่น ความรุนแรงทางเพศ หมายรวมถึง การกระทำเกี่ยวกับทางเพศโดยการใช้อำนาจโดยมิชอบ การทำให้เสียเกียรติทำให้อับอายหรือเสื่อมค่า หรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการทำลายเกียรติผู้หญิง เป็นต้น แต่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของประเทศไทย ไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายกำหนดความหมายของการกระทำรุนแรงในครอบครัวในแต่ละประเภทมีความหมายอย่างไร ในการใช้กฎหมายจึงต้องอาศัยการตีความกฎหมายโดยอ้างอิงคำพิพากษาศาลฎีกาหากจะนำมาปรับใช้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เห็นว่า ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมความหมาย คำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” ให้มีความชัดเจน

3.2.5 สาธารณรัฐสิงคโปร์

สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ชีวิตคู่ของครอบครัวในสาธารณรัฐสิงคโปร์ในอดีต พบว่า ยังไม่ปรากฏข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงที่ชัดเจนมีเพียงรายงานที่รวบรวมข้อมูลได้จากผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาจากอุบัติเหตุและแบบฉุกเฉินในโรงพยาบาลของรัฐที่มีประมาณ 130 ราย ในปี ค.ศ. 1996 โดยพบว่า ร้อยละ 94 เป็นผู้หญิงที่ถูกสามีทำร้าย ในปีต่อมาพบว่ามีผู้หญิงประมาณ 900 คน หรือครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้แจ้งสาเหตุของการเข้ารับการรักษาเยยวว่าถูกสามีกระทำรุนแรงจนได้รับบาดเจ็บ และราว 1 ใน 6 ของผู้เสียหายถูกทำร้ายร่างกายในลักษณะชก ต่อย บีบ ช่วน และตบ นอกจากนี้ ข้อมูลจากรายงานของศาลในสาธารณรัฐสิงคโปร์ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่เป็นความรุนแรงในคู่สมรส และกว่าร้อยละ 80 เป็นกรณีที่สามีเป็นผู้กระทำรุนแรง โดยมีการใช้อาวุธหรืออุปกรณ์อื่นๆ ได้แก่ มีด กรรไกร เข็มขัด เตาไรด ของใช้ต่างๆ ส่งผลให้ผู้ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บสาหัส บางรายถึงกับหมดสติ โดยผู้ถูกกระทำประมาณครึ่งหนึ่งถูกสามีทำร้ายขณะที่ตั้งครรภ์จนทำให้ต้องแท้งลูก นอกจากนี้ยังมีรายงานจากศาลสูงในสิงคโปร์ว่าผู้หญิงถึงสามในสี่คนถูกสามีฆาตกรรม ข้อมูลจากรายงานการศึกษาของหน่วยงานด้านสุขภาพจิต โรงพยาบาลในสังกัดมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (Department of Psychological Medicine, Singapore National University Hospital) พบว่า ร้อยละ 70 ของผู้ถูกกระทำรุนแรงที่มีการประสานส่งต่อระหว่างหน่วยงาน และในจำนวนนั้น ร้อยละ 30 ของการถูกกระทำรุนแรงมีสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดื่มสุรา และยังมีรายงานว่า หนึ่งในสามของภริยาได้ถูกสามีทำร้ายร่างกายมีอายุน้อย แต่ไม่มีรายงานที่ระบุว่าปัญหาความรุนแรงใน ครอบครัวมีความสัมพันธ์เชื้อชาติหรือสถานภาพการสมรสของผู้ดื่มสุรา องค์กรสตรีในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ที่ชื่อว่า Association of Women for Action and Research (AWARE) รายงานว่า การทำเพื่อลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวต้องใช้เวลาหลายปีในการสร้างความตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบ โดยองค์กรนี้ได้จัดโปรแกรมเพื่อยุติความรุนแรง จัดให้มีพื้นที่ที่ปลอดภัยสำหรับผู้ที่ถูกกระทำ

รุนแรง มีการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง เช่น กฎหมายที่เอื้อให้เกิดการร้องเรียนเพื่อยื่นต่อศาลครอบครัว ทำให้ในปี ค.ศ. 2001 มีจำนวนผู้รายงานสถานการณ์ความรุนแรงเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่เป็นความรุนแรงในชีวิตคู่ และความรุนแรงทางกาย โดยสาเหตุของการกระทำรุนแรงมาจากความขัดแย้งที่เกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูก ด้านค่าใช้จ่ายในครอบครัว และการดื่มสุรา โดยในปี ค.ศ. 2007 สาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้ตอบรับการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ (The Convention on the Elimination of all forms of Discrimination against Women-CEDAW) ขององค์การสหประชาชาติ โดยริเริ่มโครงการหลายรูปแบบเพื่อลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยมีประเด็นหลักๆ สองประเด็น คือ ประเด็นแรก กำหนดการออกคำสั่งของศาลให้ผู้กระทำรุนแรง ผู้ถูกระทำรุนแรง และผู้ได้รับผลกระทบคนอื่นๆ ในครอบครัวได้รับการเยียวยา บำบัดฟื้นฟู ผ่าน โปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้กระทำรุนแรง และลดภาวะทางด้านจิตใจของผู้ถูกระทำ ส่วนในประเด็นที่สอง คือ กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการของสาธารณรัฐสิงคโปร์ พิจารณานโยบายในหนังสือเรียนที่จะต้องไม่มีเนื้อหาส่วนใดที่ลดคุณค่าความเป็นผู้หญิง หรือละเมิดผู้หญิง ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ขัดต่อการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงในทุกรูปแบบ⁴¹

ในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยผู้หญิงฉบับ ค.ศ. 1961 (The Women' Charter 1961) และมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้งในปี ค.ศ. 1967 โดยกำหนดความหมาย “ความรุนแรงในครอบครัว”⁴² เป็นการกระทำจงใจหรือควรรู้หรือพยายามกระทำด้วยประการใดๆ ให้นุคคลที่เป็นสมาชิกในครอบครัวตกอยู่ในภาวะหวาดกลัว หรืออาจได้รับอันตราย กระทำการใดอันก่อให้เกิดอันตรายแก่สมาชิกในครอบครัว โดยรู้หรือควรรู้ว่าจะเกิดผลเช่นนั้น กักขังหรือควบคุมสมาชิกในครอบครัวโดยมิชอบ และเป็นการฝืนใจบุคคลนั้นหรือก่อเหตุคุกคามด้วยเจตนาหรือควรรู้ว่าจะก่อให้เกิดอันตรายหรือเดือดร้อนแก่สมาชิกในครอบครัว แต่ไม่รวมถึงการกระทำเพื่อป้องกันตนเองโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นการอบรมสั่งสอนเด็กอายุต่ำกว่า 21 ปี และกำหนดความหมายคำว่า “สมาชิกในครอบครัว”⁴³ หมายถึง บุคคลที่มีความสัมพันธ์ คู่สมรสหรือบุคคลที่เคยเป็นคู่สมรส บุตรของบุคคลและให้หมายรวมถึงบุตรบุญธรรมหรือบุตรที่ติดมากับคู่สมรส บิดาหรือมารดาของบุคคล พ่อตาหรือแม่ยาย พี่ชายน้องชายที่สาวหรือน้องสาว ผู้ที่เป็นญาติ หรือ ผู้ที่ศาลเห็นว่าเป็นคนไร้ความสามารถตามพฤติการณ์พิเศษและศาลเห็นว่าเป็นสมาชิกของครอบครัว⁴⁴

⁴¹ บุญเสริม หุตะแพทย์. อ่างแก้ว. หน้า 10.

⁴² กฎหมายว่าด้วยผู้หญิงฉบับ ค.ศ. 1961. มาตรา 64.

⁴³ กฎหมายว่าด้วยผู้หญิงฉบับ ค.ศ. 1961. มาตรา 64.

⁴⁴ จูปะนิย์ จูพารมย์. อ่างแก้ว. หน้า 65-66.

ทั้งนี้ ศาลจังหวัดหรือศาลแขวงมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ⁴⁵ ได้หลายประการ เช่น คำสั่งให้ผู้ได้รับความคุ้มครองมีสิทธิครอบครองร่วมหรือเฉพาะส่วนในที่อยู่อาศัย โดยจำกัดสิทธิครอบครองร่วมหรือเฉพาะส่วนในที่อยู่อาศัยของผู้กระทำรุนแรง⁴⁶

จากการศึกษากฎหมายว่าด้วยผู้หญิงฉบับ ค.ศ. 1961 ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ เห็นว่ามีข้อดี มีการบัญญัติกฎหมายกำหนดให้ความคุ้มครองบุคคลในครอบครัวในลักษณะระบุเฉพาะเจาะจงมากกว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของประเทศไทย หากจะนำมาปรับใช้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เห็นว่า ควรมีแก้ไขเพิ่มเติมความหมายของคำว่า “บุคคลในครอบครัว” ให้มีความชัดเจนมากขึ้น

3.3 กฎหมายไทยที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

3.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติรับรองสิทธิมนุษยชนอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย⁴⁷ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย⁴⁸ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์⁴⁹ และความเสมอภาคของชายหญิงโดยไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง⁵⁰

การให้ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นการให้ความคุ้มครองในสิทธิขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือเพศอันเป็นหลักการที่ปรากฏอยู่ในกฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 และอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ค.ศ. 1979 การกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นการกระทำต่อร่างกาย จิตใจ หรือเพศ จึงเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน

⁴⁵ กฎหมายว่าด้วยผู้หญิงฉบับ ค.ศ. 1961. มาตรา 65.

⁴⁶ วชิรินทร์ บึงเจกวิญญุตกุล และคณะ. อ้างแล้ว. หน้า 189-190.

⁴⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. มาตรา 32.

⁴⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. มาตรา 35.

⁴⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. มาตรา 4.

⁵⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. มาตรา 30.

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความคุ้มครองไว้ และเพื่อเป็นการให้ความสำคัญและให้ความคุ้มครอง โดยเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้คุ้มครองแก่เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว⁵¹ และรัฐได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ออกมาใช้บังคับ เพื่อให้ความคุ้มครองบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะ

3.3.2 ประมวลกฎหมายอาญา

ในประมวลกฎหมายอาญา จะมีบทบัญญัติที่อาจถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย เพราะมีลักษณะการคุ้มครองบุคคลจากการถูกกระทำผิดทางอาญาเป็นกรณีทั่วไป เช่น การห้ามผู้กระทำความผิดเข้าเขตกำหนด การส่งตัวผู้กระทำความผิดที่มีความบกพร่องด้านบุคลิกภาพหรือจิตใจไปเย็บยวรักรักษา การทำทัณฑ์บน เป็นต้น⁵²

นอกจากนี้ จะมีบทบัญญัติที่เป็นมาตรการการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หลายมาตรา เช่น ในกรณีที่มีการฆ่ากันตายระหว่างบุคคลภายในครอบครัว ผู้กระทำความผิด จะถูกดำเนินคดีอาญา ตามมาตรา 288 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือในกรณีที่มีการทำร้ายร่างกาย เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กาย หรือได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดจะถูกดำเนินคดีอาญา ตามมาตรา 295, มาตรา 297 และมาตรา 290 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น

การใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงต่อเด็ก ความรุนแรงต่อคู่สมรส และความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ในการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย จำเลยสามารถยกข้อต่อสู้ตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ศาลใช้ประกอบการพิจารณาพิพากษา ซึ่งเป็นเหตุยกเว้นความผิด ยกเว้นโทษ หรือเหตุลดโทษ เหตุดังกล่าว ได้แก่

1) การกระทำโดยป้องกัน ตามประมวลกฎหมายอาญา⁵³ เป็นกรณีที่ต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่นให้พ้นภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อ

⁵¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. มาตรา 52.

⁵² สาโรช นักเบสร์. (2551). กลไกการทำงานภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550: ในทุกเครือข่ายร่วมยุติความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว. ม.ป.ท.. หน้า 34.

⁵³ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 68.

กฎหมาย และเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง ถ้าได้กระทำพอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้นเป็นป้องกัน โดยชอบด้วยกฎหมายไม่มีความผิด การป้องกันตนเองนี้ เป็นการยกเว้นความผิดตามหลักในเรื่อง การรักษาดนซึ่งเป็นสิทธิไม่ให้ใครมารุกล้ำล่วงเกินและเป็นการป้องกันการกระทำไม่ให้ กระทบกระเทือนประโยชน์ของสังคมมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) จะต้องมีภัยอันตราย ซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายเป็นกรณีที่เกิดจากการกระทำของบุคคลเท่านั้น สัตว์หรือสิ่งของ ไม่อาจก่อให้เกิดการละเมิดต่อกฎหมายได้ด้วย ตัวของมันเอง และเป็นภัยที่ผู้กระทำไม่มีอำนาจกระทำได้ เมื่อผู้กระทำไม่มีอำนาจกระทำ บุคคล ผู้กำลังประสบภัยนั้น ก็ไม่จำเป็นต้องทนรับภัย

(2) ภัยอันตรายนั้นใกล้จะถึง กล่าวคือ ไม่จำเป็นต้องรอให้ภัยนั้นเกิดขึ้นเสียก่อนแต่ ต้องอยู่ในลักษณะที่ว่าหากไม่กระทำการเพื่อป้องกันแล้วจะต้องเกิดภัยอย่างแน่นอน ดังนั้นถ้าภัยยัง อยู่ในอนาคตหรือห่างไกล ไม่ฉุกเฉินก็ไม่เกิดสิทธิป้องกันได้ และถ้าภัยนั้นผ่านพ้นไปแล้วก็ไม่เป็น ภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง⁵⁴

(3) ผู้กระทำจำต้องกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนเองหรือของผู้อื่นให้พ้นภัยอันตราย นั้น หมายความว่า การกระทำของผู้นั้นต้องมีมูลเหตุชักจูงใจเพื่อป้องกันสิทธิ หากไม่มีความคิด เช่นนั้นแล้ว ก็ไม่เป็นการป้องกัน เพราะกฎหมายคำนึงถึงจิตใจผู้กระทำในขณะนั้นเป็นหลัก และ คำว่าจำต้องกระทำหมายความว่ากระทำที่จำเป็นเพื่อป้องกันสิทธิดังกล่าว

(4) ต้องกระทำไปพอสมควรแก่เหตุ เป็นการดูจากการกระทำขนาดไหนเพียงใดจึง จะถือว่าพอเพียงในการป้องกันสิทธิของตน โดยพิจารณาลักษณะของภัย เช่น หากเขาทำให้ถึงตายก็ มีสิทธิป้องกันถึงตายได้ เป็นต้น⁵⁵

การป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ ประมวลกฎหมายอาญา⁵⁶ เป็นกรณีที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 67 และมาตรา 68 ผู้กระทำได้กระทำไปเกินสมควรแก่เหตุ หรือเกินกว่ากรณีแห่งความจำเป็น หรือเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกัน ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ แต่ถ้าการกระทำนั้นเกิดขึ้นจากความตื่นเต้น ความตกใจ หรือ ความกลัว ศาลจะไม่ลงโทษผู้กระทำก็ได้ เช่น เด็กอายุไม่เกิน 10 ปี จะเข้าทำร้ายจะหนีได้ไม่มีความ จำเป็นต้องป้องกันตอบ หากขึ้นกระทำลงก็เป็นความผิดได้ แต่กฎหมายให้อำนาจศาลที่จะลงโทษ น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงโทษขั้นต่ำซึ่ง

⁵⁴ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. (2554). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 156-157.

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 158.

⁵⁶ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 69.

กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นๆ แต่หากการกระทำซึ่งเกินไปนั้นเกิดขึ้นเพราะความตื่นเต้น ความตกใจ หรือความกลัว ศาลมีอำนาจที่จะไม่ลงโทษผู้กระทำเลยก็ได้⁵⁷

2) การกระทำด้วยความจำเป็น ตามประมวลกฎหมายอาญา⁵⁸ เป็นกรณีกระทำเพราะอยู่ในที่บังคับ หรือภายใต้อำนาจซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนได้ หรือเพราะเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจากอันตรายที่ใกล้จะถึงและไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้น โดยวิธีอื่นใดได้ เมื่ออันตรายนั้น ตนคนมิได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน ถ้าการกระทำนั้น ไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุแล้ว ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ โดยมีหลักเกณฑ์ 6 ประการ ดังนี้

(1) การอยู่ในที่บังคับหรือภายใต้อำนาจการอยู่ในที่บังคับหมายถึงมีสภาพบังคับให้ผู้กระทำต้องตัดสินใจกระทำการ ส่วนการอยู่ภายใต้อำนาจน่าจะหมายถึงอำนาจของบุคคลโดยตรงที่มาบังคับมากกว่าเพราะธรรมชาติไม่อาจบงการให้ผู้ใดต้องทำอะไร ได้เหมือนบุคคลบงการ

(2) ภัยอันตรายที่ต้องหลีกเลี่ยง หมายถึง มีภัยอันตรายที่คุกคามตนเองหรือผู้อื่น อันเป็นมูลเหตุชักจูงใจให้ผู้กระทำความผิดต้องคิดและกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อหลีกเลี่ยง ภัยอันตรายดังกล่าวอาจเป็นภัยจากธรรมชาติหรือสัตว์ และภัยที่ต้องหลีกเลี่ยงนั้น ไม่เฉพาะแต่ภัยที่จะเกิดแก่ร่างกายหรือชีวิตเท่านั้น รวมตลอดถึงภัยต่อทรัพย์สินเสรีภาพหรือสิทธิอื่นๆ ด้วย

(3) ภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง หมายถึง ภัยอันตรายจะต้องกำลังจะเกิดอยู่ในปัจจุบันทันใด ซึ่งถ้าไม่ได้กระทำความผิดลงในขณะนั้นอาจสายเกินไปที่จะแก้ไขได้ทันท่วงที⁵⁹

(4) การไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ หมายถึง ผู้กระทำความผิดจะต้องไม่มีทางเลือกที่จะทำ และภัยที่จะหลีกเลี่ยงนี้ก็ไม่จำกัดว่าจะเป็นภัยชนิดใด อาจเป็นภัยแก่ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือผลประโยชน์ทั้งหลายที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ และไม่ว่าภัยนั้นจะเกิดแก่ตนหรือผู้อื่นก็ตาม⁶⁰

(5) ผู้กระทำมิได้ก่อภัยนั้นขึ้น

(6) พอสสมควรแก่เหตุ ใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคือ พิจารณาว่าสิ่งที่เขาทำลงนั้น จะก่อความเสียหายน้อยกว่าหรือเท่ากับภัยที่ตนเองจะได้รับ กล่าวคือเทียบสัดส่วนแห่งภัยระหว่างการกระทำผิดกฎหมายกับการยอมรับภัย⁶¹

⁵⁷ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. อ้างแล้ว. หน้า 160.

⁵⁸ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 67.

⁵⁹ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. อ้างแล้ว. หน้า 168-169.

⁶⁰ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. อ้างแล้ว. หน้า 172.

⁶¹ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. อ้างแล้ว. หน้า 172-173.

การกระทำไปเกินสมควรแก่เหตุ⁶² ในกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา 67 และมาตรา 68 นั้น ถ้าผู้กระทำได้กระทำไปเกินสมควรแก่เหตุ หรือเกินกว่ากรณีแห่งความจำเป็น หรือเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกันศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ แต่ถ้าการกระทำนั้นเกิดขึ้นจากความตื่นเต้น ความตกใจ หรือความกลัว ศาลจะไม่ลงโทษผู้กระทำก็ได้ ซึ่งหากผู้กระทำได้กระทำไปเกินสมควรแก่เหตุ (ดูสัดส่วนแห่งภัย) หรือเกินกว่ากรณีแห่งความจำเป็น (ดูตามพฤติการณ์) รวมตลอดถึงกระทำไปเพราะความตื่นเต้นตกใจ หรือ ความกลัว ซึ่งต้องพิจารณาโดยเฉพาะบุคคลแต่ละคนตามแต่ละพฤติการณ์ตามมาตรา 69 อันเป็นดุลพินิจที่ศาลลดโทษหรือลงโทษน้อยกว่าที่สุดหรืออาจไม่ลดโทษให้เลยก็ได้⁶³

3) การกระทำโดยบันดาลโทสะ ตามประมวลกฎหมายอาญา⁶⁴ เป็นกรณีกระทำไปโดยถูกข่มเหง อย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม จึงกระทำความผิดต่อผู้ข่มเหงในขณะนั้น ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่ศาลกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ ดังนั้น การกระทำโดยบันดาลโทสะจะต้องประกอบด้วย

(1) การถูกข่มเหงอย่างร้ายแรง การข่มเหงจะต้องเกิดจากการกระทำของบุคคล และการถูกข่มเหงนี้จะต้องร้ายแรงถึงขนาดที่เรียกว่าบุคคลทั่วไปไม่อาจทนได้

(2) การข่มเหงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม คือ กระทำโดยปราศจากเหตุผล แม้ไม่อาจถึงกับ ผิดกฎหมายก็ตาม เหตุอันไม่เป็นธรรมนี้ อาจกระทำต่อผู้กระทำเองหรือกระทำต่อผู้อื่นซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด เช่น สามี ภริยา เป็นต้น

(3) ต้องกระทำความผิดต่อผู้ข่มเหงในขณะนั้น หมายความว่า ผู้กระทำต้องกระทำในขณะที่บันดาลโทสะ ก่อนเวลาที่จะสงบอารมณ์ได้ หรือในเวลาใกล้ชิดติดพันต่อเนื่องกระชั้นชิดนั่นเอง ถ้าขาดตอนไปแล้วไม่เป็นบันดาลโทสะ และจะต้องกระทำต่อผู้ข่มเหงด้วยกฎหมายถึงจะลดโทษได้ เพราะถือว่า ผู้ที่มาข่มเหงเป็นผู้ที่ก่อเหตุให้ต้องมีการกระทำโดยบันดาลโทสะ ดังนั้น หากกระทำต่อบุคคลอื่นกฎหมายไม่ลดโทษให้ เว้นแต่กรณีกระทำโดยพลาด หรือกระทำโดยสำคัญผิด⁶⁵

(4) การลดโทษเพราะเหตุบันดาลโทสะ เป็นการพิจารณาจากภาวะวิสัย หมายถึง การวินิจฉัยว่าเหตุที่ถูกข่มเหงนั้นร้ายแรงและไม่เป็นธรรมจริงหรือไม่นั้น จะเอาความรู้สึกของผู้กระทำมาวัดไม่ได้ เพราะเป็นการวัดตามอารมณ์ผู้กระทำ จึงต้องสมมุติตัวบุคคลธรรมดาทั่วๆ ไปขึ้นมา โดยจัดให้อยู่ในสภาพเดียวกับผู้กระทำเป็นผู้วัดความรู้สึก ตลอดจนพิจารณาระยะเวลาที่ควร

⁶² ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 69.

⁶³ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. อ้างแล้ว. หน้า 178.

⁶⁴ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 72.

⁶⁵ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. อ้างแล้ว. หน้า 200 - 201.

จะระงับโทษของคนได้แล้ว ซึ่งต้องดูถึงสภาพต่างๆ ไป ประกอบกับระยะเวลา หากควรจะสงบอารมณ์ได้แต่ไม่ควบคุมกลับขึ้นกระทำความผิดขึ้น กลับกลายเป็นการกระทำความผิด โดยไตร่ตรองไว้ก่อน⁶⁶

4) การกระทำของคนวิกลจริต โดยวิกลจริต หมายความว่า สภาพที่จิตไม่มั่นคง ไม่สมประกอบ หรือไม่สมบูรณ์ ถึงขนาดผิดปกติธรรมดาต่างๆ ไป อย่างมาก อาจทำให้ผู้นั้นไม่เข้าใจสภาพหรือสาระของการกระทำ⁶⁷ โดยต้องกระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ ไม่สามารถบังคับตนเองได้ โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิด แต่ถ้ากระทำในขณะที่ยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง ผู้กระทำต้องรับโทษ แต่ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้⁶⁸

ในกรณีนี้ อาจารย์นฤมล โพธิ์แจ่ม⁶⁹ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ได้การวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478-2548 จำนวนทั้งสิ้น 12 ฎีกา เป็นการใช้ความรุนแรงระหว่างสามีและภริยาทั้งที่จดทะเบียนสมรสและไม่ได้จดทะเบียนสมรส โดยภริยาเป็นผู้ใช้ความรุนแรงก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ตายซึ่งเป็นสามี ซึ่งสามารถสรุปสาเหตุการตัดสินใจฆ่าได้ 3 กรณี

(1) การตัดสินใจฆ่าสามีอันมีสาเหตุมาจากภริยาถูกทำร้ายมาก่อน เช่น ใช้ไม้ตี ภริยาจึงต้องใช้อาวุธที่ใกล้ตัว เช่น มีด โต้ มีดพร้า และปืน เข้าต่อสู้เพื่อจะทำให้ตนเองหลุดพ้นจากการทำร้ายของสามี อันส่งผลให้สามีได้รับอันตรายจากอาวุธนั้นจนถึงแก่ความตาย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 21/2534, 2072/2532, 138/ 2532, 1572/2529, 2280/2527, 1320/2503 และ 436/2478)

(2) การตัดสินใจฆ่าสามีอันมีสาเหตุมาจากภริยาถูกทำร้ายจิตใจก่อน สามีทำร้ายจิตใจภริยาโดยมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่น และจะแต่งงานกับหญิงอื่น รวมถึงการค่าภริยาและไล่ภริยาออกจากบ้าน ซึ่งเมื่อภริยาถูกทำร้ายจิตใจ สิ่งที่ภริยาจะทำได้ก็คือ การแก้แค้นสามีโดยใช้อาวุธทำร้ายสามี (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6988/2542, 6671/2531 และ 2394/2526)

(3) การตัดสินใจฆ่าอันมีสาเหตุมาจากภริยาและสามีทะเลาะกันเป็นประจำ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2402/2522, 1427/2511)

⁶⁶ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. อ่างแล้ว. หน้า 202.

⁶⁷ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. อ่างแล้ว. หน้า 190.

⁶⁸ มาตรา 65 ประมวลกฎหมายอาญา

⁶⁹ นฤมล โพธิ์แจ่ม. (2549). “ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว: กรณีภรรยาฆ่าสามี ศึกษาจากคำพิพากษาศาลฎีกา”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย, หน้า 100.

ในการดำเนินคดีในคำพิพากษาดังกล่าว พบว่าภริยาซึ่งเป็นจำเลยได้ยกข้อต่อสู้ตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อนำมาใช้เป็นเหตุยกเว้นความผิด เหตุยกเว้นโทษ หรือเหตุลดโทษซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ 3 กรณีดังต่อไปนี้⁷⁰

(3.1) ภริยาซึ่งเป็นจำเลยให้การรับสารภาพและต่อสู้ว่ากระทำไปเพื่อป้องกันตนเอง อันเป็นเหตุยกเว้นความผิด ซึ่งเป็นการกระทำความผิดโดยป้องกันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2072/2532, 6671/2531, 1579/2529, 436/2478)

(3.2) ภริยาซึ่งเป็นจำเลยให้การรับสารภาพและต่อสู้ว่ากระทำไปขณะวิกลจริต อันเป็นเหตุยกเว้นโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 65 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2402/2522)

(3.3) ภริยาซึ่งเป็นจำเลยให้การรับสารภาพและต่อสู้ว่ากระทำไปโดยบันดาลโทสะ อันเป็นเหตุลดโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 72 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2280/2527, 2394/2526)

ภายหลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้มีคำพิพากษาศาลอาญาธนบุรี⁷¹ จำเลยเป็นภริยาถูกฟ้องต่อศาลในความผิดฐาน ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย และกระทำความรุนแรงในครอบครัว

จำเลยให้การต่อสู้อ้างเหตุป้องกัน

ศาลพิเคราะห์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายในครอบครัวระหว่างผู้ตายกับจำเลย ตามรายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติและรายงานประมวลข้อเท็จจริงตามแบบ คร.7 ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ความว่าผู้ตายกับจำเลยเป็นสามีภริยากัน โดยจดทะเบียนสมรสและอยู่กินด้วยกันประมาณ 25 ปี ก่อนหน้านั้นผู้ตายเคยมีภริยามาแล้วสองคนแต่ด้วยผู้ตายเป็นคนอารมณ์ร้อนและหึงหวงชอบทำร้ายภรรยาจนทำให้ภริยาสองคนแรกไม่สามารถทนพฤติกรรมความรุนแรงของผู้ตายได้จึงแยกทางกับผู้ตาย ระหว่างอยู่กินกับจำเลยผู้ตายยังคงมีพฤติกรรมอารมณ์ร้อนและหึงหวงจำเลยจนมีปากเสียงทะเลาะวิวาททุบตีจำเลยเป็นประจำ จำเลยเคยหนีไปอยู่ต่างจังหวัดหลายครั้ง แต่ผู้ตายก็ไปตามกลับ จำเลยเห็นแก่บุตรจึงกลับมาอยู่กับผู้ตาย แต่ผู้ตายยังมีพฤติกรรมรุนแรงกับจำเลยตลอดมาเป็นเวลานานจนน่าเชื่อว่าจำเลยมีอาการถูกทำร้ายทุบตีอย่างต่อเนื่อง (Battle Wife Syndrome) ย่อมมีผลกระทบต่อจิตใจ ขาดความมั่นคงทางด้านอารมณ์จิตใจ เมื่อมีเหตุการณ์ ความรุนแรงจาก

⁷⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 103.

⁷¹ คำพิพากษาศาลอาญาธนบุรีคดีหมายเลขคำที่ คร 3/2554 คดีหมายเลขแดงที่ คร 6/2554 ลงวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2554. คัดลอกจากสำนวนคดีของมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล.

ผู้ตายซ้ำๆ การตัดสินใจแก้ปัญหาเพื่อให้ผ่านพ้นวิกฤตแต่ละครั้ง ย่อมไม่ตื่นักและไม่สามารถคาดการณ์เหตุการณ์เฉพาะหน้าได้

ดังนั้น การที่จำเลยใช้อาวุธแทงผู้ตายจึงเป็นเหตุการณ์เฉพาะหน้าไม่คาดคิดมาก่อน มิใช่เป็นการกระทำที่เกิดจากการตัดสินใจในสภาวะปกติ จึงเห็นสมควรใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูจำเลย ยิ่งกว่าใช้มาตรการลงโทษทางอาญา เพื่อเปิดโอกาสให้จำเลยได้ฟื้นฟูสภาพจิตใจเป็นปกติ จักได้เลี้ยงดูบุตรต่อไป

ในเรื่องนี้ศาลพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 290 วรรคแรก ประกอบมาตรา 68, 69 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4 ให้รื้อการกำหนดโทษไว้ภายใน 2 ปี กับวางเงื่อนไขให้จำเลยเข้ารับคำปรึกษาที่คลินิก ให้คำปรึกษาด้านจิตสังคมภายในกำหนด 1 ปี ตามที่ผู้ให้คำปรึกษาเห็นควรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 คดีถึงที่สุด โดยไม่มีคู่ความฝ่ายใดอุทธรณ์

จะเห็นได้ว่า แม้ศาลจะเห็นว่า ภัยการกระทำคามผิดเนื่องจากมีอาการ Battle Wife Syndrome และพิพากษาว่าเป็นการกระทำคามผิดความรุนแรงในครอบครัว แต่ศาลไม่อาจจะพิพากษาให้ใช้มาตรการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้ ดังนั้น บุตรซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัวยังไม่ได้รับการเยียวยาแก้ไข อีกทั้งในการดำเนินคดีตั้งแต่เริ่มต้นชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาล จำเลยและบุคคลในครอบครัวที่ได้รับผลจากความรุนแรงในครอบครัวก็ไม่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งเป็นปัญหาในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

3.3.3 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การกระทำคามรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัว เป็นการกระทำต่อร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สินของบุคคลในครอบครัว เป็นการกระทำคามผิดอาญา และเป็นการกระทำละเมิดในทางแพ่ง ผู้กระทำคามรุนแรง จะต้องมีการเยียวยาความเสียหาย โดยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้ถูกกระทำด้วย ความรุนแรงในครอบครัว ในกรณีนี้จะต้องมีการนำคดีไปฟ้องต่อศาล เพื่อเยียวยาความเสียหายต่อไป⁷²

ในความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร ในกรณีที่บุตรยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ภายใต้อำนาจปกครองของบิดามารดา⁷³ แต่หากบิดาหรือมารดากระทำคามรุนแรงต่อบุตร บิดาหรือมารดา อีกฝ่ายที่ไม่ได้กระทำคามรุนแรงต่อบุตรร้องขอต่อศาลให้อำนาจปกครองอยู่กับตนเอง

⁷² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 420.

⁷³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 1566.

เพียงฝ่ายเดียวได้⁷⁴ แต่หากทั้งบิดาและมารดากระทำความรุนแรงต่อบุตร เมื่อมีบุคคลร้องขอต่อศาล ศาลสั่งเพิกถอนอำนาจปกครองและตั้งบุคคลอื่นเป็นผู้ปกครองบุตรได้⁷⁵

ในความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา สามีภริยาต้องอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน⁷⁶ หากสามีหรือภริยาทำร้ายร่างกาย หรือทรมาณร่างกายหรือจิตใจ อันเป็นการร้ายแรง เป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวอีกฝ่ายหนึ่ง ฟ้องหย่าได้⁷⁷

3.3.4 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 บัญญัติขึ้นมาเนื่องจากปัญหาการแก้ไขการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อนซับซ้อนเกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิด มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคลโดยทั่วไป การใช้มาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจึงไม่เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายอาญามีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น การมีกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จึงมีความเหมาะสมกว่า การใช้กระบวนการทางอาญา เพราะสามารถกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป โดยให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ประกอบกับเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงในครอบครัวและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ดังนั้น พระราชบัญญัติดังกล่าวจึงมีลักษณะเด่น 3 ประการ ดังนี้

1) เป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากมีการบัญญัติให้มีมาตรการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไว้หลายมาตรการ เช่น มาตรการคุ้มครองเบื้องต้นซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุหรือมีอำนาจจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ เป็นต้น⁷⁸

2) เป็นการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากกฎหมายกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนที่มีลักษณะเป็นการให้ความช่วยเหลือ ดูแล ผู้ถูกกระทำด้วย

⁷⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 1566 วรรคสอง (5).

⁷⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 1582 และมาตรา 1586.

⁷⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 1461.

⁷⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 1516 (3).

⁷⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. มาตรา 6.

ความรุนแรงในครอบครัวไว้หลายมาตรการ เช่น มาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์⁷⁹ หรือให้ผู้กระทำผิดละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว⁸⁰ เป็นต้น

3) เป็นการรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว เนื่องจากกฎหมายไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิด แต่มุ่งที่จะให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ เท่านั้น ซึ่งเห็นได้ว่าการที่กฎหมายบัญญัติให้การกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอันยอมความได้⁸¹ หากผู้กระทำผิดและผู้เสียหายตกลงกันได้ให้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนก่อนการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง⁸² อันเป็นรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้⁸³

ในเนื้อหาของพระราชบัญญัติดังกล่าวมีสาระสำคัญ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

(1) การดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด⁸⁴ ใช้บังคับกับกรณีที่มีการกระทำความรุนแรงกับ “บุคคลในครอบครัว” เท่านั้น ได้แก่ คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยไม่จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว และบุคคลที่ต้องพึ่งพาอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน⁸⁵ ทั้งนี้ คู่สมรส หมายถึง ชายและหญิงที่อยู่รวมกันโดยจดทะเบียนสมรส คู่สมรสเดิม หมายถึง ชายหญิงที่เคยจดทะเบียนสมรส ต่อมาภายหลังได้จดทะเบียนหย่า ส่วนจะแยกกันหรือหย่ากันนานเพียงใดที่ยังถือว่าเป็นบุคคลในครอบครัวให้พิจารณาถึงข้อเท็จจริงและพฤติกรรมการกระทำว่ามีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือมีผลกระทบต่อครอบครัวหรือไม่ ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส ให้รวมถึงผู้ที่แยกกันอยู่หรือเลิกกันแล้ว ส่วนจะแยกกันหรือเลิกกันนานเพียงใดที่ยังถือว่าเป็นบุคคลในครอบครัวให้พิจารณาถึงข้อเท็จจริงและพฤติกรรมการกระทำว่ามีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือมีผลกระทบต่อครอบครัวหรือไม่ บุตร หมายถึง บุตรตามความเป็นจริง ไม่ว่าจะบุตร

⁷⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. มาตรา 10.

⁸⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. มาตรา 12.

⁸¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. มาตรา 4.

⁸² พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. มาตรา 12.

⁸³ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2554). *คู่มือการปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และ ผู้ประนีประนอมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. หน้า 1-2.

⁸⁴ สาโรช นักเบศรี. (2554). *บทบาทและแนวทางการปฏิบัติงานของสหวิชาชีพในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก และ ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว*. เอกสารการบรรยาย โครงการฝึกอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. หน้า 6.

⁸⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. มาตรา 3.

นั่นจะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม สมาชิกในครอบครัว หมายถึง บุคคลที่มีความสัมพันธ์เป็นญาติพี่น้อง บิดามารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา หลาน หลาน เป็นต้น ซึ่งโดยสภาพเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันในครอบครัวอยู่แล้วจึงไม่จำเป็นต้องอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน และบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกันหมายถึง บุคคลอื่นใดที่ไม่ได้อยู่ในความหมายของบุคคลในครอบครัวที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ต้องพึ่งพาอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน เช่น เด็กที่รับมาเลี้ยงเป็นบุตร โดยไม่ได้จดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม คนรับใช้ที่อยู่ในครอบครัวมานานจนมีความผูกพันสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว เป็นต้น⁸⁶

กระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอาญาอันยอมความได้⁸⁷ เป็นการกระทำใดๆ โดยมีมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท⁸⁸ ทั้งนี้ การกระทำโดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตราย หมายความว่า ผู้กระทำเพียงมีความประสงค์หรือมีเจตนาที่จะทำให้บุคคลในครอบครัวได้รับอันตรายก็เป็นความผิดแล้ว เช่น ทำร้ายร่างกาย พยายามทำร้ายร่างกาย เป็นต้น การกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตราย หมายความว่าผู้กระทำเจตนากระทำการอย่างหนึ่ง โดยไม่ได้มุ่งประสงค์โดยตรงที่จะทำให้บุคคลในครอบครัวได้รับอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ แต่ผลแห่งการกระทำนั้นน่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว เช่น ทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ คนชรา ที่เป็นบุคคลในครอบครัว เป็นต้น บังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัว กระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำโดยมิชอบ หมายถึงการใช้กำลังหรืออำนาจที่เหนือกว่าบังคับ ข่มขู่ คุกคาม หรือใช้กลอุบาย หลอกลวง ทำให้หลงเชื่อ ทำให้ไว้ใจ จนเป็นเหตุให้บุคคลในครอบครัว กระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำโดยมิชอบ ทั้งที่เป็นการบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำให้กระทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย หรือกระทำในสิ่งที่วิญญูชนไม่พึงกระทำ หรือกระทำในสิ่งที่สังคมประณาม เป็นต้น⁸⁹ ส่วนคำว่าอันตรายแก่ร่างกายตามคำพิพากษาศาลฎีกา มีความหมายโดยรวมว่า

⁸⁶ สำนักงานอัยการสูงสุด. (ม.ป.ป.). *แนวทางการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด. หน้า 3.

⁸⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. มาตรา 4.

⁸⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. มาตรา 3.

⁸⁹ สำนักงานอัยการสูงสุด. อ้างแล้ว. หน้า 3-4.

ต้องเป็นการกระทำต่อร่างกายเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กาย เช่น มีแผล ฝี กษาด เป็นต้น⁹⁰ และ คำว่าอันตรายแก่จิตใจตามคำพิพากษาศาลฎีกา มีความหมายโดยรวมว่า ต้องเป็นการกระทำต่อจิตใจ เช่น ทำให้หวาดกลัว เป็นต้น แต่ไม่หมายความรวมถึงการกระทำที่มีผลต่ออารมณ์เท่านั้น เช่น เจ็บใจ โกรธ เป็นต้น⁹¹ ทั้งนี้ อันตรายแก่สุขภาพ เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลต่อสุขภาพ เช่น เจ็บป่วย เป็นต้น⁹²

ในการสอบสวนและการฟ้องคดี กำหนดให้เมื่อผู้ถูกระทำร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับแต่อยู่ในวิสัยและโอกาส พนักงานสอบสวนต้องสอบสวนโดยเร็ว และส่งตัวผู้กระทำความ รุนแรงในครอบครัวพร้อมสำนวนและความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชน และครอบครัว ภายใน 48 ชั่วโมง เว้นแต่เป็นความผิดธรรมดาเกี่ยวกับความผิดฐานอื่นที่มีโทษสูงกว่า ให้ฟ้องคดีรวมกันไปต่อศาลอื่นที่มีอำนาจพิจารณาความผิดฐานอื่นนั้น เช่น ศาลแขวง ศาลอาญา หรือศาลจังหวัด หรือศาลทหาร นับแต่ได้ตัวผู้กระทำรุนแรง หากจำเป็นขอคัดฟ้องต่อศาลได้ 3 ครั้งๆ ละไม่เกิน 6 วัน หากพ้นกำหนดต้องขออนุญาตอัยการสูงสุดเพื่อฟ้อง การสอบสวน ผู้ถูกระทำต้องมีจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เข้าร่วมเพื่อให้คำปรึกษา⁹³ โดยมี หลักการสำคัญในการดำเนินคดี ในการพิจารณาคดีการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ว่าคดี จะดำเนินการไปเพียงใด ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน โดยมุ่งถึงความสงบสุข และการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ และคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกระทำ การสงวน และคุ้มครองสถานภาพของการสมรส การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว และมาตรการ ช่วยเหลือให้บุคคลในครอบครัวปรองดองกัน และปรับปรุงความสัมพันธ์ หากไม่อาจรักษา สถานภาพของการสมรสไว้ได้ ก็ให้หย่าเป็น ไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรเป็นสำคัญ⁹⁴

การที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 บัญญัติให้ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับ ไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นั้น เห็นว่าแม้เป็นการกำหนดอัตราโทษเพียงเล็กน้อย แต่ เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีเจตนารมณ์ที่จะปกป้องคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงใน

⁹⁰ วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. (2555). *กฎหมายอาญาพิสดารเล่ม 2*. ม.ป.ท.. หน้า 182. และ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2075/2527 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1340/2506.

⁹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 182. และ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 626/2493 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 273/2509.

⁹² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2143/2536.

⁹³ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. มาตรา 8.

⁹⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. มาตรา 15.

ครอบครัว และมุ่งประสงค์ที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ยิ่งกว่าการลงโทษผู้กระทำผิด เว้นแต่ผู้กระทำผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดให้กระทำก็จะต้องดำเนินคดีอาญาตามความผิด และในกรณีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นการกระทำความผิดอาญา เป็นกรณีเดียวกับความผิดฐานอื่นที่มีโทษหนักกว่าการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ศาลต้องพิพากษาลงโทษบทหนัก

การที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 บัญญัติให้ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นความผิดอันยอมความได้ นั้นเห็นว่าการกระทำผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอาญาแผ่นดินเป็นความผิดที่ยอมความไม่ได้ แต่การกระทำความผิดดังกล่าว เป็นการกระทำของบุคคลภายในครอบครัว มีความละเอียดอ่อนซับซ้อนเกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิด กฎหมายฉบับนี้จึงมีความมุ่งประสงค์ที่จะรักษาความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัวไว้ บางครั้งการที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษจำคุกอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ครอบครัว กฎหมายจึงบัญญัติให้ยอมความความกันได้ เพื่อให้โอกาสผู้กระทำผิดมีโอกาสกลับตัว โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องจัดทำข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการยอมความ เช่น ห้ามผู้กระทำความผิดทำร้ายผู้ถูกกระทำอีก เป็นต้น หากผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามข้อตกลงเบื้องต้น จึงให้มีการยอมความกัน หากผู้กระทำฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้นให้มีการดำเนินคดีอาญาต่อไป

การที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 บัญญัติให้ร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับแต่อยู่ในวิสัยและโอกาส นั้นเห็นว่า ระยะเวลา 3 เดือนไม่สั้นหรือยาวไป เนื่องจากหากเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 บัญญัติให้ในความผิดอันยอมความได้ ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดเห็นว่า เป็นระยะเวลาที่เหมาะสมแล้ว เนื่องจากเป็นความผิดอันยอมความได้เช่นเดียวกัน แต่ในบางกรณีระยะเวลา 3 เดือนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 อาจยาวกว่าระยะเวลาตามประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจาก พระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดให้ต้องร้องทุกข์ภายในภายใน 3 เดือน นับแต่อยู่ในวิสัยและโอกาส

นับแต่อยู่ในวิสัยและโอกาส คือ ความสามารถของบุคคลในช่องทางหรือเวลาที่ เหมาะสม ซึ่งข้อเท็จจริงที่จะต้องพิจารณาเป็นกรณีๆ เป็นรายๆ ไป⁹⁵ เช่น ในวันที่รู้เรื่องคือวันที่ตนเองถูกทำร้ายและรู้ตัวผู้กระทำในวันดังกล่าว หากเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญาระยะเวลา

⁹⁵ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2552). คำอธิบายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. หน้า 19.

ร้องทุกข์เริ่มนับทันที แต่เมื่อเป็นความผิดฐานกระทำรุนแรงในครอบครัว ในวันที่รู้เรื่องและรู้ตัว ผู้ถูกกระทำอาจยังไม่อยู่ในวิสัยและโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ เช่น อาจถูกผู้กระทำกักขังไว้ ระยะเวลา ร้องทุกข์จึงยังไม่เริ่มนับ แต่จะเริ่มนับเมื่อผู้ถูกกระทำหลบหนีออกมาได้ จึงอยู่ในวิสัยและโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้

การที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 บัญญัติให้ ต้องสอบสวนโดยเร็ว และส่งตัวผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวพร้อมสำนวนและความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ภายใน 48 ชั่วโมง เห็นว่า แม้กฎหมายไม่ได้กำหนดระยะเวลาว่าพนักงานสอบสวนจะต้องสอบสวน โดยเร็ว นั้น หมายถึง ระยะเวลาเท่าใด แต่หากพิจารณากฎหมายต่อมาปรากฏว่า กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวพร้อมสำนวนและความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องต่อศาลภายใน 48 ชั่วโมง แสดงว่า คำว่า โดยเร็ว หมายถึง ไม่เกิน 48 ชั่วโมง แต่เมื่อระยะเวลาทำการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและระยะเวลาฟ้องคดีของพนักงานอัยการไม่เกิน 48 ชั่วโมง แต่หากมีเหตุจำเป็นไม่อาจยื่นฟ้องได้ทันทีขอคัดฟ้องต่อศาลได้คราวละไม่เกินหกวัน ไม่เกินสามคราว และหากดำเนินการ ไม่ทันทีขออนุญาตฟ้องจากอัยการสูงสุดได้ตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้นำพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 มาใช้บังคับ จึงเป็นระยะเวลาที่เพียงพอต่อการดำเนินการของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการแล้ว

2) มาตรการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว แบ่งเป็น 3 มาตรการ ได้แก่

(1) มาตรการคุ้มครองเบื้องต้น⁶⁶ เป็นมาตรการที่กฎหมายกำหนดให้กระทำได้ทันทีที่ เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวขึ้น โดยให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ทันทีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งเหตุหรือทราบเหตุ มีอำนาจคุ้มครองเบื้องต้น ดังนี้ เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามเกี่ยวกับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว จัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาพยาบาล จัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ จัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้อง

⁶⁶ ศาโรช นักเบสร์. (2554). มาตรการทางกฎหมายและบทบาทของสหวิชาชีพในการคุ้มครองเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว. ในเอกสารประกอบการสัมมนาร่วมก้าวข้ามความรุนแรง ถอดบทเรียนความท้าทายที่สหวิชาชีพจังหวัดชุมพร เรื่องการยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง เด็ก และครอบครัว. หน้า 163.

ทุกซ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และร้องทุกข์แทนในกรณีที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดีแต่ไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสได้ด้วยตนเอง⁹⁷

(2) มาตรการคุ้มครองบรรเทาทุกข์ชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดี⁹⁸ ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550⁹⁹ ประกอบกับระเบียบกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551¹⁰⁰ กำหนดว่า หากปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวยังมีความเสี่ยงกับการที่จะถูกกระทำด้วยความรุนแรงซ้ำหรือ มีเหตุอันสมควรอื่น ให้พนักงานสอบสวนรายงานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวได้เท่าที่จำเป็นและสมควร เช่น ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ ชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้น ห้ามเข้าไปที่พำนักของครอบครัว หรือเข้าใกล้ตัวบุคคลในครอบครัว การกำหนดวิธีการดูแลบุตร นอกจากนี้ ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีกำหนดให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการบรรเทาทุกข์ตามมาตรา 10 หรือออกคำสั่งใดๆ ได้ตามที่เห็นสมควร¹⁰¹

(3) มาตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว¹⁰² มาตรการนี้เป็นการกำหนดเงื่อนไขให้โอกาสผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่ใช่ความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวอีก โดยแก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว หากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติได้ครบถ้วนตามข้อกำหนดเงื่อนไขคดีจึงยุติเสร็จสิ้น โดยไม่มีโทษ แต่หากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว พนักงานสอบสวนหรือศาลมีอำนาจยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป มาตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวบังคับใช้ในสองกรณีได้แก่ การกำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือศาลต้องจัดให้มีการบำบัดที่กักขังเบื้องต้นก่อนการขอมความ

⁹⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. มาตรา 6.

⁹⁸ สาโรช นักเบศรี. (2554). อ้างแล้ว. หน้า 164-165.

⁹⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. มาตรา 10.

¹⁰⁰ ระเบียบกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551. ข้อ 10.

¹⁰¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. มาตรา 11.

¹⁰² สาโรช นักเบศรี. (2554). อ้างแล้ว. หน้า 166-167.

การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง โดยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไปรับการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุมความประพฤติ ชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการ กระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ และกรณีที่สอง กำหนดให้ ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิดฐานกระทำความ รุนแรงในครอบครัว ฐานทำร้ายร่างกาย ตามมาตรา 295 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่เป็นความ รุนแรงในครอบครัว ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุมความประพฤติผู้กระทำความ ผิด หรือให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้น การกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ ตามวิธีการและ ระยะเวลาที่ศาลกำหนดแทนการลงโทษผู้กระทำผิดก็ได้¹⁰³

ในการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม และสาขาวิชาชีพต่างๆ มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกลไกต่าง โดยด้านการดำเนินคดีมี หน่วยงานและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงาน สอบสวน พนักงานอัยการ ศาล พนักงานคุมประพฤติ สถานพินิจ ราชทัณฑ์ ช่วยกันขับเคลื่อน ส่วนในด้านการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีพนักงานเจ้าหน้าที่ บุคลากร ทางการแพทย์ ได้แก่ แพทย์ พยาบาล จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ พนักงาน คุมประพฤติ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานอัยการ มูลนิธิภาคเอกชนและเครือข่าย ชุมชนเป็นทีมสหวิชาชีพที่ช่วยกันขับเคลื่อนกลไกตามพระราชบัญญัตินี้¹⁰⁴

จากการศึกษาเห็นว่า พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นกฎหมายอาญาเชิงสังคม เนื่องจากได้ บัญญัติให้มีการใช้มาตรการทางสังคม กล่าวคือ แบ่งเป็น 3 มาตรการ ดังนี้

(1) มาตรการคุ้มครองเบื้องต้น เป็นมาตรการที่กฎหมายกำหนดให้กระทำได้ทันที ที่เกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวขึ้น โดยให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ทันทีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งเหตุหรือทราบเหตุ มีอำนาจคุ้มครองเบื้องต้น เช่น เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามเกี่ยวกับการ กระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น

(2) มาตรการคุ้มครองบรรเทาทุกข์ชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดี เช่น ให้ผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ เป็นต้น

(3) มาตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว เช่น การคุมประพฤติ ซึ่งเป็นมาตรการ ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชนโดยยึดหลักอาชญา

¹⁰³ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. มาตรา 12.

¹⁰⁴ สาโรช นักเบศรี. (2554). อ่างแล้ว. หน้า 3.

วิทยาและทัณฑวิทยาแนวใหม่ ซึ่งเน้นการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอย่างมีมนุษยธรรมและเป็นรายบุคคล มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดจากวิธีการลงโทษมาเป็นวิธีการแก้ไขบำบัด และ จากการจำคุกเป็นวิธีการเลี้ยงการจำคุก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ชุมชน ควรจะมีส่วนรับผิดชอบในการป้องกันอาชญากรรม และในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดยมีวัตถุประสงค์ของการคุมประพฤติ เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมจากอาชญากรรม เพื่อให้ข้อมูลที่ต้องเกี่ยวกับจำเลยแก่ศาลก่อนศาลพิพากษาคดี และเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีด้วยวิธีการคุมประพฤติ¹⁰⁵

ต่อมา ได้มีการขร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว พ.ศ. ขึ้น โดยให้ยกเลิกพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จะทำการศึกษาร่างฉบับที่รับฟังความคิดเห็น (ประชาพิจารณ์) จากเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม (อาทิ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ตำรวจ) เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ทีมสหวิชาชีพ องค์กรเพื่อการพัฒนาเอกชน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น โดยร่างดังกล่าว สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น เมื่อวันที่ 7-8 สิงหาคม พ.ศ. 2557 และปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว พ.ศ. คณะรัฐมนตรีได้สั่งการให้สำนักนิติธรรมส่งร่างไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับร่างโดยตรงให้ความคิดเห็น จากนั้นคณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว พ.ศ. จะมีการประชุมเพื่อพิจารณาแก้ไขร่างตามความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว พ.ศ. มีเหตุผลในการประกาศใช้เนื่องจากกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้หลายประการ ทำให้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานที่ไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย อีกทั้งยังไม่มีกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว อันเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีความสำคัญยิ่งของสังคม การให้ความคุ้มครองสิทธิสวัสดิภาพ การบำบัดฟื้นฟู และวิธีปฏิบัติต่อบุคคลในครอบครัว ตลอดจนกระบวนการพิจารณาในคดีเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นปัญหาละเอียดอ่อนซับซ้อนเกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิดที่มีโอกาสในการกระทำความรุนแรงหรือกระทำผิดซ้ำได้ ประกอบกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องคำนึงถึงความสงบสุข การรักษาความสัมพันธ์อันดีของบุคคลในครอบครัว และการให้โอกาสผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้กลับตัวกลับใจเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม จึงสมควรนามาตรการทางสังคมเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว การคุ้มครองป้องกัน และการเยียวยาบำบัดฟื้นฟู มาใช้ในการแก้ไข

¹⁰⁵ กระทรวงยุติธรรม. (ม.ป.ป.). *คู่มือตุลาการเกี่ยวกับงานคุมประพฤติ*. กรุงเทพฯ: ดอกเบี๋ย. หน้า 1-2.

ปัญหาดังกล่าวแตกต่างหากจากการใช้มาตรการทางอาญา เพื่อจะนำไปสู่การป้องกันและแก้ไข ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวอย่างเหมาะสมและเป็นรูปธรรม สอดคล้องตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรที่กำหนดให้เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการ บำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว

ตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว พ.ศ. ได้มีการ บัญญัติกำหนดความหมายของคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่ บุคคลในครอบครัวได้กระทำต่อกันโดยเจตนาให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของ บุคคลในครอบครัว ซึ่งมีลักษณะความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชรา ความผิดเกี่ยวกับ เสรีภาพและชื่อเสียง ความผิดฐานเปิดเผยความลับ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดฐาน กรรโชก รีดเอาทรัพย์สิน ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ความผิดฐานบุกรุก เป็นต้น หรือมีลักษณะ ความผิดตามกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา และให้หมายความรวมถึงการกระทำโดยเจตนาใน ลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับ หรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือ ขอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และความหมายของ คำว่า “บุคคลในครอบครัว” หมายความว่า

- (1) คู่สมรส ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน และบุตรบุญธรรม
- (2) คู่สมรสเดิมหรือผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาซึ่งมีภาระหน้าที่ตาม กฎหมาย ต่อกันหรือ มีพฤติการณ์ที่ผูกคามต่อสวัสดิภาพและยังมีการติดต่อสัมพันธ์กันอยู่
- (3) บุคคลที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลตาม (1) หรือ (2) ในฐานะญาติสืบสายโลหิต ตรงขึ้นไปหรือลงมา
- (4) บุคคลใดๆ นอกจาก (1) (2) และ (3) ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือน เดียวกันตามที่กำหนดในกฎกระทรวง¹⁰⁶

นอกจากนี้ ได้มีการบัญญัติให้มีหมวดคณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์ ครอบครัวแห่งชาติ หมวดศูนย์ส่งเสริมสถาบันครอบครัว หมวดศูนย์ครอบครัวในชุมชน หมวดการ ส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว ซึ่งไม่มีในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัว พ.ศ. 2550 เรื่องดังกล่าวน่าจะมีการออกเป็นระเบียบการปฏิบัติมากกว่า ประกอบกับตาม

¹⁰⁶ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว พ.ศ. มาตรา 4.

ร่างไม่ได้บัญญัติที่มีความชัดเจนหรือเพื่อลดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายดังเช่นที่ปรากฏในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

3.3.5 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

การกระทำความรุนแรงต่อเด็กโดยบุคคลในครอบครัว ในการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กต้องบังคับตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 อันเป็นกฎหมายเฉพาะที่ให้ความคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรง เป็นกฎหมายที่มุ่งให้ความคุ้มครองเด็กทั้งทาง ด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงการสงเคราะห์ การคุ้มครองสวัสดิภาพ การพัฒนาและฟื้นฟู ทั้งนี้โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ¹⁰⁷ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก กำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติต่อเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม อันเป็นการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัว รวมทั้งป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรมตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และสมควรปรับปรุงวิธีการส่งเสริมความร่วมมือในการคุ้มครองเด็กระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้เหมาะสมยิ่งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

พระราชบัญญัตินี้ให้ความคุ้มครองเด็กที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กบัญญัติไว้ในหมวด 4 การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก โดยเด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ได้แก่ เด็กที่ถูกทารุณกรรม เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดเด็กที่อยู่ในสภาพที่จำต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ¹⁰⁸ โดยกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพมีอำนาจเข้าตรวจค้น และมีอำนาจแยกตัวเด็กจากครอบครัวของเด็กเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก โดยเร็วที่สุด¹⁰⁹ การดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เช่น จัดให้มีการตรวจรักษาทางร่างกายและจิตใจทันทีให้การสงเคราะห์ ฟื้นฟูสภาพจิตใจ เป็นต้น¹¹⁰

¹⁰⁷ พงษ์พิลัย วรณราช. (2547). *สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://web.krisdika.go.th/data/lawabout/lawdetail/lawdetail_006.htm. [2557, 4 กันยายน].

¹⁰⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. มาตรา 40.

¹⁰⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. มาตรา 41.

¹¹⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. มาตรา 42.

3.3.6 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัวไว้ในหมวด 15 การพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพไว้ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีสิทธิร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่ตนมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาหรือศาลที่มูลเหตุดังกล่าวเกิดขึ้น ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ ในกรณีที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องขอต่อศาลได้เอง ญาติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่ องค์การซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย หรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ครอบครัว หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายจะกระทำการแทนก็ได้¹¹¹

2) เมื่อศาลได้รับคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพดังกล่าวแล้ว ให้ทำการไต่สวนโดยมิชักช้า¹¹² หากปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาจะมีพฤติการณ์น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายจิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยห้ามผู้ถูกกล่าวหา เสพสุราหรือสิ่งมีนเมา เข้าใกล้ที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานของผู้ร้อง ใช้หรือครอบครองทรัพย์สิน หรือกระทำการใดอันอาจนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว เป็นระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ทั้งนี้ ต้องไม่เกินกว่าหกเดือน และศาลอาจกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับคำปรึกษาแนะนำจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาลหรือหน่วยงานตามที่ศาลกำหนด โดยศาลจะสั่งให้นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าพนักงานอื่น ติดตามกำกับให้ผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติตามคำสั่งและรายงานให้ศาลทราบตามระยะเวลาที่เห็นสมควร และจะสั่งให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาศาลเพื่อสอบถามความเป็นไปหรือการปฏิบัติตามคำสั่งศาลก็ได้¹¹³

3) ในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีส่วนก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว และจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือบำบัดรักษา ศาลอาจสั่งให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับคำปรึกษาแนะนำ หรือเข้ารับการอบรมหรือบำบัดรักษาหรือ

¹¹¹ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. มาตรา 172.

¹¹² พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. มาตรา 173.

¹¹³ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. มาตรา 174.

ฟื้นฟู จากศูนย์ ให้คำปรึกษาแนะนำ หรือสถานพยาบาล หรือหน่วยงานหรือองค์กรซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพหรือครอบครัวตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา 175 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553¹¹⁴

3.4 เปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ตามที่คุณเขียนได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงตามกฎหมายกฎหมายไทย กฎหมายต่างประเทศ แล้วนั้น การกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวโดยบุคคลในครอบครัว เป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอันเกี่ยวกับร่างกายและจิตใจ โดยได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ซึ่งประเทศต่างๆ ได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกและมีการออกกฎหมายเพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ

ในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในประเทศไทย ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 สหรัฐอเมริกา (มลรัฐนิวยอร์ก) ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติศาลครอบครัว ค.ศ. 1962 ประเทศอังกฤษ ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 สหพันธรัฐมาเลเซีย ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการขจัดความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1994 สาธารณรัฐอินเดีย ได้รับความคุ้มครองพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้หญิงจากความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 2005 และสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยผู้หญิงฉบับ ค.ศ. 1961 ซึ่งผู้เขียนสามารถเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยและกฎหมายของต่างประเทศ มีรายละเอียด ดังนี้

3.4.1 เปรียบเทียบความหมายของคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว”

ประเทศไทยได้กำหนดความหมาย โดยให้ความคุ้มครองแก่ร่างกาย จิตใจ สุขภาพ เพศ หรือเสรีภาพ มีลักษณะเช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา (มลรัฐนิวยอร์ก) ประเทศอังกฤษ สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐอินเดีย และสาธารณรัฐสิงคโปร์ ที่มีการกำหนดความหมาย “ความรุนแรงในครอบครัว” โดยให้ความคุ้มครองแก่ร่างกาย จิตใจ สุขภาพ เพศ หรือเสรีภาพ แต่ในต่างประเทศมีความแตกต่างในการคุ้มครองในการกระทำที่กว้างขึ้นกว่าประเทศไทย โดยสหรัฐอเมริกา (มลรัฐ

¹¹⁴ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. มาตรา 175.

นิวยอร์ก) ให้ความคุ้มครองในการกระทำอันเป็นการคุกคาม ช่มชู้หรือการกระทำโดยประมาท เลินเล่อ สหพันธรัฐมาเลเซีย ให้ความคุ้มครองในการกระทำต่อทรัพย์สิน สาธารณรัฐอินเดีย ให้ความคุ้มครองในการกระทำต่อชีวิต อารมณ์ ทรัพย์สินและเงิน

3.4.2 ความหมายของคำว่า “บุคคลในครอบครัว”

ประเทศไทยได้กำหนดความหมายของคำว่า “บุคคลในครอบครัว” โดยให้ความคุ้มครอง บุคคลในครอบครัวตามหลักสายโลหิต ได้แก่ บิดา มารดา และบุตร และตามหลักความสัมพันธ์ ได้แก่ สามีภริยาทั้งที่ชอบและไม่ชอบด้วยกฎหมาย สมาชิกในครอบครัว หรือบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน อันมีลักษณะเช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา (มลรัฐนิวยอร์ก) ประเทศอังกฤษ สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐอินเดีย และสาธารณรัฐสิงคโปร์ ที่มีการกำหนดความหมายว่า “บุคคลในครอบครัว” ตามหลักสายโลหิตและตามหลักความสัมพันธ์ แต่มีความแตกต่างที่ประเทศอังกฤษให้ความคุ้มครอง ถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มที่เป็นเพศเดียวกันด้วย

3.4.3 ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว

ประเทศไทยได้กำหนดให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัว เว้นแต่เป็นกรณีความผิดตามกฎหมายอื่นนั้นมีอัตราโทษสูงกว่าให้ดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น ซึ่งอาจเป็นศาลจังหวัดหรือศาลแขวง แต่ศาลจังหวัดหรือศาลแขวงต้องนำบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไปใช้บังคับโดยอนุโลม กรณีนี้มีความคล้ายคลึงกับสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่มีการกำหนดศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี ไว้คือ ศาลจังหวัดและศาลแขวง ส่วนสหรัฐอเมริกา (มลรัฐนิวยอร์ก) และประเทศอังกฤษ กำหนดให้ศาลครอบครัวมีอำนาจพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว มีความคล้ายคลึงกับหลักการของประเทศไทยที่ได้กำหนดให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัว

3.4.4 ลักษณะคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

ประเทศไทยได้มีการกำหนดคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยแบ่งเป็น 3 มาตรการ ได้แก่ มาตรการคุ้มครองเบื้องต้น ซึ่งเป็นมาตรการที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงได้ทันทีที่ได้พบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุ มาตรการคุ้มครองบรรเทาทุกข์ชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดี ซึ่งเป็นมาตรการที่ให้ ความคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอันเป็นช่วยเหลือร่างกาย ที่อยู่อาศัย หรือเพื่อป้องกันการถูกกระทำซ้ำ และมาตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว อันเป็นมาตรการที่ให้ความคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำ ความรุนแรงหรือให้ผู้กระทำ ความรุนแรงรับผิดชอบในการกระทำของตน

โดยการชดใช้เป็นเงิน เพื่อแลกเปลี่ยนกับไม่ต้องได้รับโทษจำคุก กรณีนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับ สหรัฐอเมริกา (มลรัฐนิวยอร์ก) ประเทศอังกฤษ สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐอินเดีย และ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งกำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีความแตกต่างตรงที่กฎหมายต่างประเทศกำหนดรายละเอียด ไว้หลายประการเพื่อให้ ศาลสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพมากกว่ากฎหมายของประเทศไทย โดยประเทศอังกฤษ กำหนดให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้ครอบครัวที่อยู่อาศัย ศาลมีอำนาจออกคำสั่งได้หลายประการ เช่น คำสั่งให้ผู้ร้องขอคงมีสิทธิครอบครองทรัพย์สินต่อไป สหรัฐอเมริกา (มลรัฐนิวยอร์ก) ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้หลายประการ เช่น ให้อยู่ห่างจากบ้าน โรงเรียน สถานที่ทำธุรกิจหรือ สถานที่ทำงานของอีกฝ่าย หรือคำสั่งอนุญาตให้บิดามารดา หรือบุคคลที่ศาลมีคำสั่ง หรือบุคคลที่มี ข้อตกลงแยกกันอยู่ได้เข้าเยี่ยมเด็กตามวันเวลาที่ศาลกำหนด สหพันธรัฐมาเลเซีย ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้หลายประการ เช่น คำสั่งไม่ให้ผู้ก่อเหตุรุนแรงครอบครองที่พักอาศัยหรือ อยู่ร่วมกับผู้ได้รับความคุ้มครองชั่วคราว คำสั่งห้ามผู้ก่อเหตุรุนแรงเข้าไปในที่อยู่อาศัยของผู้ได้รับความคุ้มครอง สาธารณรัฐอินเดียศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้หลายประการเช่นกัน เช่น กระทำการใดๆ อันเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวซ้ำ กระทำการช่วยเหลือหรือสมรู้ร่วมคิดในการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว และสาธารณรัฐสิงคโปร์ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้หลายประการ เช่น คำสั่งให้ผู้ได้รับความคุ้มครองมีสิทธิครอบครองร่วมหรือ เฉพาะส่วนในที่อยู่อาศัย โดยจำกัดสิทธิครอบครองร่วมหรือเฉพาะส่วนในที่อยู่อาศัยของผู้กระทำ รุนแรง

จากการศึกษาพบว่า การกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองความรุนแรงในครอบครัว โดยได้รับความคุ้มครองตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ อันได้แก่ กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 และอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ในทุกรูปแบบ ค.ศ. 1979 ซึ่งประเทศต่างๆ ได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกและมีการออกกฎหมายเพื่ออนุวัติ ให้เป็นไปตาม หลักกฎหมายระหว่างประเทศ โดยในสหรัฐอเมริกา (มลรัฐนิวยอร์ก) ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติศาลครอบครัว ค.ศ. 1962 ประเทศอังกฤษ ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 สหพันธรัฐมาเลเซีย ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1994 สาธารณรัฐอินเดีย ได้รับความคุ้มครองพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้หญิงจากความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 2005 และสาธารณรัฐ สิงคโปร์ ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยผู้หญิงฉบับ ค.ศ. 1961 และประเทศไทย ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

สำหรับประเทศไทย จากการศึกษาพบว่ามีปัญหาในการบังคับใช้หลายประการ จึงมีจำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่อไป